

KPMG d.o.o. Podgorica
Svetlane Kane Radević 3
81000 Podgorica
Crna Gora

Tel./Fax: +382 (0)20 20 14 80
www.kpmg.com/me

AKCIONARIMA

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

Izveštaj nezavisnog revizora

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2017. godine, bilansa uspjeha, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinit i fer prikaz finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih iskaza, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima. Reviziju smo izvršili u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori. Ova zakonska regulativa zahtijeva da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjeravanja da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim iskazima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu.

U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinit i fer prikaz finansijskih iskaza, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi pružaju istinit i fer prikaz finansijskog stanja Banke na dan 31. decembra 2017. godine, poslovnog rezultata i tokova gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Ostala pitanja

Godišnji izvještaj menadžmenta

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i objavljivanje godišnjeg izvještaja menadžmenta.

Naše mišljenje o finansijskim iskazima ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta i osim u onoj mjeri u kojoj je izričito navedeno u našem izvještaju, ne izražavamo bilo koji oblik zaključka s izražavanjem uvjerenja o njima.

U vezi sa revizijom finansijskih iskaza naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta materijalno nekonzistentan sa finansijskim iskazima ili sa našim znanjem stečenim tokom revizije ili se na drugačiji način čini da su materijalno pogrešno prikazani.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori razmotrili smo da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa članom 11,12,13 i 14. ovog Zakona.

Isključivo na osnovu rada obavljenog tokom revizije finansijskih iskaza i procedura navedenih gore, po našem mišljenju:

- Informacije prezentirane u godišnjem izvještaju menadžmenta za finansijsku godinu za koju su pripremljeni finansijski iskazi su konzistentne sa finansijskim iskazima;
- Godišnji izvještaj menadžmenta je sastavljen u skladu sa članom 11, 12,13, i 14. Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori.

Dodatno, u svijetlu znanja i razumijevanja Banke i njenog okruženja dobijenog tokom revizije, od nas se zahtijeva da izvijestimo da li su identifikovani materijalno značajno pogrešni prikazi u godišnjem izvještaju menadžmenta. U tom smislu nemamo ništa da izvijestimo.

Uporedni period

Finansijski iskazi Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2016. godine bili su predmet revizije drugog revizora koji je, u svom izvještaju od 21. marta 2017. godine izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze.

Podgorica, 19. mart 2018. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor

**CRNOGORSKA KOMERCIJALNA
BANKA AD, PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine**

SADRŽAJ	Strana
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	2
Bilans stanja	3
Iskaz o promjenama na kapitalu	4
Iskaz o novčanim tokovima	5
Napomene uz finansijske iskaze	6 – 62

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 5a	21.378	22.779
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 5b	(524)	(1.611)
Neto prihodi od kamata		20.854	21.168
Prihodi od dividendi		47	11
Troškovi obezvrjeđenja	3.6, 6a	(4.598)	(7.383)
Troškovi rezervisanja	3.6, 3,14, 6b	(922)	(36)
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 7a	15.619	15.609
Rashodi naknada i provizija	3.1, 7b	(6.832)	(6.612)
Neto prihodi od naknada i provizija		8.787	8.997
Neto dobiti/(gubici) od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu	16a	1.081	(24)
Neto gubici od investicionih hartija od vrijednosti		(2)	-
Neto dobiti od kursnih razlika	3.2	714	765
Troškovi zaposlenih	3.15, 8	(12.228)	(12.561)
Opšti i administrativni troškovi	9	(6.982)	(6.803)
Troškovi amortizacije	3.10,3.11,18,19	(2.813)	(2.901)
Ostali rashodi	10	(1.090)	(310)
Ostali prihodi	11	6.316	1.941
OPERATIVNI PROFIT		9.164	2.864
Porez na prihod	3.3, 12	(35)	5
NETO PROFIT		9.129	2.869

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 13	154.730	173.832
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 3.6, 14	49.835	43.254
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 3.6, 15	300.927	264.989
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.8, 16a	3.406	2.686
Investicione hartije od vrijednosti			
- raspoložive za prodaju	3.8, 16b	142	138
- koje se drže do dospijeća	3.9, 17	86.104	89.594
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	3.8, 16c	75	75
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.10, 18	13.361	12.590
Nematerijalna sredstva	3.11, 19	3.412	3.525
Tekuća poreska sredstva		21	104
Odložena poreska sredstva	12c	95	135
Ostala finansijska potraživanja	20a	2.638	2.632
Ostala poslovna potraživanja	20b	125	1.131
UKUPNA SREDSTVA		<u>614.871</u>	<u>594.685</u>
OBAVEZE			
Depoziti banaka	21	663	159
Depoziti klijenata	21	494.812	484.271
Pozajmljena sredstva od banaka	22	353	706
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	22	2.910	2.310
Rezerve	23	3.683	3.003
Odložene poreske obaveze	12c	279	346
Ostale obaveze	24	9.402	10.659
Ukupne obaveze		<u>512.102</u>	<u>501.454</u>
KAPITAL			
Akcijski kapital		136.876	136.876
Akumulirani gubitak		(60.272)	(77.461)
Dobit tekuće godine		9.129	2.869
Ostale i revalorizacione rezerve		17.036	30.947
Ukupan kapital	3.13, 25	<u>102.769</u>	<u>93.231</u>
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		<u>614.871</u>	<u>594.685</u>

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
 Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansijske i bankarske operacije

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
 (U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Revalorizacione rezerve	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Dobit tekuće godine	Ukupno
Stanje, 1. januar 2016. godine	136.876	(1.731)	35.390	(87.692)	7.137	89.980
Pokriće gubitaka prethodnih godina	-	-	(3.094)	10.231	(7.137)	-
Neto povećanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	382	-	-	-	382
Neto profit tekuće godine	-	-	-	-	2.869	2.869
Stanje, 31. decembar 2016. godine	136.876	(1.349)	32.296	(77.461)	2.869	93.231
Stanje, 1. januar 2017. godine	136.876	(1.349)	32.296	(77.461)	2.869	93.231
Pokriće gubitaka prethodnih godina	-	-	(14.320)	17.189	(2.869)	-
Neto povećanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	409	-	-	-	409
Neto profit tekuće godine	-	-	-	-	9.129	9.129
Stanje, 31. decembar 2017. godine	136.876	(940)	17.976	(60.272)	9.129	102.769

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
 Glavni izvršni direktor

Srdan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

ISKAZ O NOVČANIM TOKOVIMA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	2017.	2016.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		24.035	23.976
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi		(880)	(2.414)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		14.690	14.320
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(6.794)	(6.546)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(20.407)	(18.895)
(Smanjenje)/Povećanje kredita i ostale aktive		(40.111)	5.137
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza		10.431	6.868
Plaćeni porezi		(290)	(542)
Ostali prilivi		961	1.459
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(18.365)	23.363
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja			
Kupovina nekretnina i opreme		(1.504)	(1.330)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(934)	(1.515)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		3.700	(22.457)
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti investiranja		1.262	(25.302)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
Povećanje/(Smanjenje) pozajmljenih sredstava		245	(231)
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja		245	(231)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		1.216	663
Neto smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata		(15.642)	(1.507)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		181.302	182.809
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	29	165.660	181.302

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i
bankarske operacije

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Crnogorska komercijalna banka AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“) je osnovana kao nezavisna banka i registrovana je kod Privrednog suda u Podgorici 15. januara 1997. godine.

OTP Bank Plc Budimpešta ima 100% učešća u kapitalu Banke.

Banka je registrovana kao akcionarsko društvo. RegistarSKI broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001633/019.

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. decembra 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Sjedište Banke je u Ulici Moskovska bb, Podgorica.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima 432 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 441 zaposlenih).

Članovi Odbora direktora Banke. na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Barna Zsolt	Predsjednik
G-din Pal Kovacs	Član
G-din Nyitrai Gyozo	Član
G-din Peter Krizsanovich	Član
G-din Szabolcs Horvat	Član
G-din Miklos Nemeth	Član
G-din Milan Sztepanov	Član

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Peter Krizsanovich	Predsjednik
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Andreas Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Pal Kovacs	Glavni izvršni direktor
G-đa Maja Krstić	Izvršni direktor za Sektor Finansija i bankarskih operacija.
G-din Nebojsa Nedić	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa građanima do 31.12.2017
G-din Gabor Jandacsik	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa privredom
G-din Viktor Vorobej	Izvršni direktor za Sektor odobravanja kredita i upravljanja rizicima
G-din Milan Sztepanov	Izvršni direktor za Sektor za praćenje usklađenosti poslovanja banke sa propisima i bezbjednost

Na dan 31. decembra 2017. godine, rukovodilac odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Dora Dragović.
Na dan 31. decembra 2017. godine, interni revizor je Irena Mašović.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze (u daljem tekstu „finansijski iskazi“) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centrane banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa („IFAC“) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Društva, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim za sledeće stavke bilansa stanja:

- finansijska sredstva koja se drže za trgovanje (koja se odmeravaju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha),
- investicione hartije od vrednosti raspoložive za prodaju (koje se odmeravaju po fer vrednosti kroz ostali ukupan rezultat).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Pripremanje finansijskih iskaza zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavki koje utiču na efekte primjenjivanja politika, prikazane iznose aktive i pasive, i na prikazane iznose prihoda i rashoda tokom izvještajnog perioda. Procjene i prosuđivanja se donose na osnovu istorijskog iskustva i drugih činilaca, uključujući očekivanja u pogledu budućih događaja za koje se vjeruje da su u okvirima datih okolnosti razumna, gdje rezultati daju dobru osnovu za procjenu knjigovodstvene vrijednosti aktive i pasive koje se ne mogu jasno sagledati iz drugih izvora. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od pomenutih procjena.

Procjene i prosuđivanja su predmet stalne procjene. Promjene računovodstvenih procjena se priznaju u periodu kada je došlo do izmjene, ako se izmjena odnosi samo na taj period odnosno, ako se izmjena odnosi na tekuće i buduće periode, priznaju se i u tom periodu i u budućim periodima. Posebna područja nesigurnosti procjenjivanja i kritičnih pretpostavki u primjeni računovodstvenih politika koje su od velikog značaja za iznose objelodanjene u finansijskim iskazima su:

(a) Gubitak usljed obezvrjeđenja kredita i plasmana

Banka vrši pregled svog kreditnog portfolija najmanje jednom mjesečno. Prilikom utvrđivanja da li gubitak usljed obezvrjeđenja treba evidentirati u bilansu uspjeha, Banka prosuđuje da li postoje bilo kakvi posmatrani podaci koji ukazuju na to da je u procijenjenim budućim novčanim tokovima kreditnog portfolija došlo do mjerljivog smanjenja, a prije nego što se takvo smanjenje može identifikovati za svaki pojedinačni kredit u okviru kreditnog portfolija. Takav dokaz može uključiti posmatrane podatke koji ukazuju na to da je došlo do promjena koje mogu imati štetnog uticaja, i to promjena u statusu dužnika u pogledu otplate kredita Banci, odnosno u privrednim uslovima u državi koji su u direktnoj vezi sa uticajem koji neizmirene ugovorne obaveze plaćanja mogu imati na sredstva Banke. Rukovodstvo se oslanja na procjene koje se zasnivaju na istorijskim iskustvima u vezi gubitaka za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika, kao i na objektivnim dokazima o postojanju umanjenja vrijednosti, slične pomenutim u kreditnom portfoliju prilikom procjene budućih tokova gotovine. Metodologija i pretpostavke koji se koriste pri procjeni iznosa budućih tokova gotovine i njihovog vremenskog usklađivanja predmet su stalne kontrole, a u cilju svođenja razlike između procijenjenog i stvarnog gubitka na najmanju moguću mjeru.

(b) Umanjenje vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju i ulaganja u pridružena preduzeća

Banka utvrđuje da je došlo do umanjenja vrijednosti u hartijama od vrijednosti raspoloživim za prodaju onda kada dođe do značajnog ili produženog smanjenja njihove fer vrijednosti i to ispod njihove nabavne vrijednosti. Određivanje šta je značajno ili produženo zahtijeva rasuđivanje. Umanjenje vrijednosti može biti opravdano onda kada postoji dokaz da je došlo do pogoršanja u u finansijskoj poziciji preduzeća u koje se ulaže, privrednoj grani ili sektoru, kao i u novčanim tokovima iz poslovanja i finansiranja.

(c) Otpremnine i ostale dugoročne naknade zaposlenima

Sadašnja vrijednost sredstava za otpremnine za odlazak u penziju i ostale dugoročne beneficije zavisi od niza faktora utvrđenih od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara upotrebom određenih pretpostavki. Bilo kakve promjene u ovim pretpostavkama uticale bi na sadašnju vrijednost ovih sredstava. Ključne pretpostavke za otpremnine i ostale dugoročne naknade zaposlenima prikazane su u napomeni 23.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja (nastavak)

(d) Rezervisanja

Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha. Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koji podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.4. Uporedni podaci

Uporedni podaci u ovim finansijskim iskazima predstavljaju podatke iz finansijskih iskaza Banke za 2016. godinu.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta. Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničavaju se na period trajanja ugovorne obaveze. Prihodi od kamata su uglavnom obračunati su na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, investicionih hartija od vrijednosti, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama. Naknada za odobravanje kredita, koja čini dio efektivne kamatne stope, evidentira se u okviru prihoda i rashoda od naknada. Naknade za odobravanje kredita se obračunavaju i naplaćuju jednokratno i knjiže se kao odloženi prihod, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklim vremenom korišćenja kredita. Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu važećem na dan poslovne promjene. Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu važećem na taj dan. Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa (nastavak)

i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika. Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

3.3. Operativni lizing

Lizing Banke je klasifikovan kao operativni lizing. Plaćanja po osnovu ugovora o operativnom lizingu priznaju se ravnomjerno kao trošak tokom perioda trajanja lizinga.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 65/01, 12/02, 80/04, 40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda, izuzev onih koji proizilaze iz kapitalnih dobikata i gubitaka, ne duže od 5 godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju porez na imovinu, porez na dodatu vrijednost, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.5. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o novčanim tokovima pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijanjem do tri mjeseca.

3.6. Finansijska sredstva

Banka je finansijska sredstva klasifikovala u sljedeće kategorije: zajmovi i potraživanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospijanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Rukovodstvo vrši klasifikaciju svojih ulaganja u momentu inicijalnog priznavanja.

(a) Krediti i potraživanja

Kredit i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplatom, koja nisu kotirana na aktivnom tržištu. Oni nastaju kada Banka obezbijedi novčana sredstva, robu ili usluge dužniku direktno bez namjere da trguje potraživanjem. Kredit i potraživanja obuhvataju kredite i potraživanja od banaka i klijentima. Kredit i potraživanja se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za direktne troškove transakcije, a naknadno se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope.

Kredit i odobreni od strane Banke evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita. Kredit i su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i obezvređenje koje je zasnovano na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizike za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju. U procjeni navedenih rizika rukovodstvo Banke primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijska sredstva (nastavak)

(b) Ulaganja koja se drže do dospijea

Ulaganja koja se drže do dospijea predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplata i fiksnim dospijecom i za koja rukovodstvo Banke ima pozitivnu namjeru i sposobnost da ih drži do roka dospijea. Investicije koje se drže do dospijea se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Svaka prodaja ili reklasifikacija više nego beznačajnog iznosa investicija koje se drže do dospijea bi za rezultat imalo reklasifikaciju svih investicija koje se drže do dospijea na one raspoložive za prodaju, i stoga Banka ne bi klasifikovala investicione hartije od vrijednosti kao one koje se drže do dospijea tekuću i naredne dvije fiskalne godine.

(c) Ulaganja raspoloživa za prodaju

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su ona nederivatna finansijska sredstva koja su označena kao raspoloživa za prodaju ili se ne klasifikuju kao druga kategorija finansijskih sredstava. Ulaganja raspoloživa za prodaju predstavljaju ulaganja za koja postoji namjera držanja u posjedu tokom neodređenog vremenskog perioda, a koja se mogu prodati u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima, a u slučaju promjene kamatnih stopa, deviznog kursa ili vrijednosti kapitala.

(d) Ulaganja po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Ova kategorija obuhvata dvije potkategorije: finansijska sredstva kojima se trguje i finansijska sredstva koja Banka prilikom početnog priznavanja klasifikuje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Finansijsko sredstvo je ono sredstvo koje je pribavljeno prvenstveno radi ostvarivanja dobitka ili su dio portfolija kojima se zajedno upravlja i za koje postoje dokazi o nedavnom stvarnom trendu ostvarivanja profita na kratak rok.

Banka svrstava određena finansijska sredstva prilikom početnog priznavanja po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (opcija fer vrijednosti). Finansijska sredstva koja su prilikom početnog priznavanja klasifikovana po fer vrijednosti u bilansu uspjeha sastoje se od akcija privrednih lica. Finansijska sredstva na koja se primjenjuje opcija fer vrijednosti vode se u bilansu stanja kao „Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje“. Dobici i gubici nastali promjenom fer vrijednosti finansijskih sredstava klasifikovanih po fer vrijednosti u bilansu uspjeha priznaju se na poziciji „Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se vode po fer vrijednosti kroz Bilans uspjeha i Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu“. Dividende na finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha se priznaju u bilansu uspjeha kada se entitetu obezbijedi pravo da primi uplatu.

(e) Inicijalno priznavanje i naknadno vrednovanje finansijskih sredstava

Kupovina i prodaja finansijskih sredstava koja se drže do dospijea i finansijskih ulaganja raspoloživih za prodaju, priznaju se na dan transakcije – a to je dan kada se Banka obavezala da će kupiti ili prodati sredstvo. Krediti se priznaju u trenutku kada se gotovinska sredstva plasiraju korisnicima kredita. Finansijska sredstva su inicijalno priznata po fer vrijednosti, uvećana za troškove transakcija za sva finansijska sredstva koja se ne evidentiraju po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju se naknadno vrednuju po fer vrijednosti. Zajmovi i potraživanja, kao i ulaganja koja se drže do dospijea, evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Dobici i gubici koji proizilaze iz promjena fer vrijednosti finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju priznaju se direktno u okviru kapitala, sve dok se finansijsko sredstvo ne proda ili ne obezvrijedi kada se kumulativna dobit/gubitak prethodno priznata u okviru kapitala priznaje u bilansu uspjeha. Međutim, kamata koja se obračunava korišćenjem metode amortizovanog troška priznaje se u bilansu uspjeha. Dividende po osnovu hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju priznaju se u bilansu uspjeha onda kada subjekat stekne pravo na uplatu. Pozitivne i negativne kursne razlike po osnovu sredstava raspoloživih za prodaju se priznaju u bilansu uspjeha.

Fer vrijednosti hartija od vrijednosti kotiranih na aktivnim tržištima zasnivaju se na cijenama ponude. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva (i za hartije od vrijednosti koje se ne kotiraju na berzi) nije aktivno, Banka utvrđuje fer vrijednost primjenom tehnika procjenjivanja. Tehnike procjene obuhvataju korišćenje posljednjih nezavisnih tržišnih transakcija između upoznatih voljnih strana, analizu diskontovanih novčanih tokova i druge tehnike procjenjivanja koje koriste obično učesnici na tržištu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijska sredstva (nastavak)

(f) Prestanak priznavanja finansijska sredstva

Banka prestaje da priznaje finansijsko sredstvo ukoliko je:

- došlo do isteka prava na gotovinske prilive po osnovu tog sredstva
- prenijela pravo na gotovinske prilive po osnovu sredstva ili je preuzela obavezu da izvrši isplatu primljene gotovine u punom iznosu bez materijalno značajnog odlaganja plaćanja trećem licu po osnovu ugovora o prenosu i
- izvršila prenos svih rizika i koristi u vezi sa sredstvom

(g) Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

(i) Sredstva koja se vrednuju po amortizovanom trošku

Na dan bilansa stanja Banka procjenjuje da li postoji bilo kakav objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. Finansijsko sredstvo ili grupa finansijskih sredstava je bezvrijedno ili su pretrpljeni gubici zbog umanjenja vrijednosti, ako i samo ako postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti kao rezultat događaja koji se odigrao posle prvobitnog priznavanja sredstava (nastanak gubitka), i taj nastanak gubitka ima uticaja na procijenjene buduće tokove gotovine od finansijskog sredstva ili grupe sredstava. Objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava obuhvata podatke koje imalac sredstva može da primijeti o nastanku gubitka kao što su:

- kašnjenje u plaćanju kamate ili glavnice;
- restrukturiranje plasmana;
- kršenje ugovora, finansijske teškoće dužnika;
- visoka vjerovatnoća bankrotstva ili likvidacije, proces naplate duga od strane države;
- pokretanje sudskog spora protiv dužnika;
- status neizmirivanja obaveza na nivou grupe povezanih lica.

Banka prvo procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti: pojedinačno za finansijska sredstva koja su pojedinačno značajna, i pojedinačno ili zajednički za finansijska sredstva koja nisu pojedinačno značajna. Ako Banka odredi da ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti za finansijsko sredstvo koje se pojedinačno procjenjuje, bilo da je značajno ili ne, ona obuhvata sredstvo u grupi finansijskih sredstava sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika i zajednički ih procjenjuje zbog umanjenja vrijednosti. Sredstva koja se pojedinačno procjenjuju zbog umanjenja vrijednosti i za koja je gubitak od umanjenja vrijednosti priznat ili nastavlja da se priznaje, ne uključuju se u zajedničku procjenu o umanjenju vrijednosti.

Ukoliko postoji objektivni dokaz da je gubitak po osnovu umanjenja vrijednosti zajmova i potraživanja nastao, iznos gubitka se odmjerava razlikom između knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine (isključujući buduće kreditne gubitke koji nisu nastali) diskontovane po ugovorenoj efektivnoj kamatnoj stopi. Knjigovodstvena vrijednost sredstava se umanjuje korišćenjem računa ispravke vrijednosti i iznos gubitka se prikazuje u bilansu uspjeha. Ako je u pitanju kredit sa promjenljivom kamatnom stopom, diskontna stopa za odmjeravanje svakog gubitka po osnovu umanjenja vrijednosti biće aktuelna kamatna stopa koja je određena ugovorom.

Izračunavanje sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine obezbijeđenog finansijskog sredstva odražava novčane tokove koji mogu biti rezultat preuzimanja kolaterala umanjene za troškove pribavljanja i prodaje kolaterala, bez obzira na to da li je preuzimanje kolaterala vjerovatno ili ne. Za obračun sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine koristi se efektivna kamatna stopa. U svrhe zajedničke procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva se grupišu na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika. Te karakteristike su relevantne za procjenjivanje budućih tokova gotovine za grupe takvih sredstava time što ukazuju na sposobnost dužnika da isplati sve iznose i dugovanja koji su dospjeli u skladu sa uslovima ugovora za sredstva koja se procjenjuju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijska sredstva (nastavak)

Budući novčani tokovi u grupi finansijskih sredstava koji se zajednički procjenjuju, procjenjuju se na osnovu ugovorenih novčanih tokova i na osnovu prethodnih iskustava u vezi sa gubitkom za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika koja su slična onima u grupi. Iskustvo prethodnih gubitaka se prilagođava na osnovu aktuelnih vidljivih podataka da bi se odrazili uticaji aktuelnih uslova koji nisu uticali na period na kome se zasniva iskustvo prethodnih gubitaka, i da bi se uklonili uticaji uslova iz prethodnih perioda koji ne postoje u sadašnjosti. Ispravka vrijednosti obračunava se na nivou grupe finansijskih sredstava Procenat kreditnog gubitka određuje se procjenom vjerovatnoće neizvršenja, na osnovu istorijskog troškao za grupu finansijskih sredstava.

Procjene promjena budućih tokova gotovine trebalo bi da odražavaju i da budu direktno povezani sa promjenama u podacima koji su za njih vezani od perioda do perioda. Ova metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu budućih tokova gotovine se redovno analiziraju od strane Banke radi smanjenja razlike između procijenjenog i stvarno nastalog gubitka. Kada je kredit nenaplativ, on se otpisuje na bazi odgovarajućih rezervi za umanjenje vrijednosti potraživanja po osnovu zajmova. Takvi zajmovi se otpisuju nakon

svih neophodnih procedura po utvrđivanju iznosa gubitka. Naknadna naplata prethodno ispravljenih potraživanja smanjuje iznos rezervisanja za umanjenje vrijednosti i priznaje se u bilansu uspjeha. Ako se, u narednom periodu, iznos gubitka po osnovu umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata može objektivno dovesti u vezu sa događajem koji je nastao poslije priznavanja umanjenja vrijednosti, prethodno priznati gubitak po osnovu umanjenja vrijednosti umanjuje račun ispravke vrijednosti.

Na kraju svakog obračunskog perioda, na dan izvještavanja, Banka procjenjuje da li postoje objektivni dokazi da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. U slučaju da postoje objektivni dokazi da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju, značajan ili produženi pad vrijednosti finansijskih instrumenata ispod nabavne vrijednosti, uzima se u obzir pri utvrđivanju mogućeg umanjenja vrijednosti sredstava.

(ii) Finansijska sredstva vrednovana po fer vrijednosti

Ako postoji takav dokaz za finansijske instrumente raspoložive za prodaju, tada se akumulirani gubitak – kao razlika između cijene akvizicije i tekuće fer vrijednosti, umanjen za bilo koja umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva prethodno priznata kao dobitak ili gubitak, uklanja iz kapitala i priznaje u bilansu uspjeha. Ako se u narednom periodu fer vrijednost dužničkog instrumenta klasifikovanog kao ono koje je raspoloživo za prodaju poveća, i ako se to povećanje može objektivno dovesti u vezu sa događajem koji se odigrao poslije gubitka zbog umanjenja vrijednosti i koji je priznat u neto dobitku ili gubitku, gubitak zbog umanjenja vrijednosti se ukida, sa iznosom ukidanja priznatim kao neto dobitak ili gubitak u bilansu uspjeha.

3.7. Primena Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva”; U klasifikacionu grupu „A” klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom”, sa podgrupama „B1” i „B2”; U klasifikacionu grupu „B” podgrupe „B1” i „B2” klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva”, sa podgrupama „C1” i „C2”; U klasifikacionu grupu „C” klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Primena Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama (nastavak)

4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
5. grupu E – „gubitak“; U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama je definisano, ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke, banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke, nastaje, ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijedeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Banka je dužna da razvije sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrđuje godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi).

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke.

3.8. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su na dan 31. decembra 2017. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpiše u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme je sljedeći:

Građevinski objekti	50
Računari i prateća oprema	8
Kancelarijski namještaj	4 – 10
Motorna vozila	8
Bankomati	8
Ostala oprema	8

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nematerijalna sredstva

Stečene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava u skladu sa periodom korišćenja utvrđenim ugovorom ukoliko je ugovoreni period korišćenja kraći od osam godina, primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12,50% (2016. godina – 12,50%) ukoliko je ugovoreni period korišćenja duži od osam godina, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe. Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12,50% (2016. godina – 12,50%) kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3.10. Umanjenje vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine

Na dan izvještaja o finansijskom položaju, rukovodstvo Banke analizira vrijednosti po kojima je prikazana nematerijalna i materijalna imovina Banke. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvrijeđeno, nadoknativ iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvrijeđenja. Ukoliko je nadoknativ iznos nekog sredstva procijenjen kao niži od vrijednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrijednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknativne vrijednosti.

Gubitak po osnovu obezvrijeđenja vrijednosti imovine priznaje se kao rashod tekućeg perioda i iskazuje se u okviru Ostalih rashoda. Ako naknadno dođe do situacije da gubitak zbog obezvrijeđenja priznat u ranijim godinama ne postoji ili se smanjio, vrijednost sredstva se povećava do revidirane procjene o njegovoj nadoknativnoj vrijednosti, ali tako da povećana vrijednost po kojoj se sredstvo vodi ne bude veća od vrijednosti po kojoj bi se sredstvo vodilo da nije bio u prethodnim godinama priznat utvrđeni gubitak zbog obezvrijeđivanja sredstava.

3.11. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmane koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbijeđenja umanjenoj za troškove prodaje.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od 50% sopstvenih sredstava banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa od 50% sopstvenih sredstava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi 50% sopstvenih sredstava banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke;
- 2) nakon umanjenja sopstvenih sredstava banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključuje vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.12. Depoziti

Obaveze po depozitima predstavljaju osnovni izvor finansiranja Banke. Obaveze po depozitima se inicijalno vrednuju po fer vrijednosti uvećanoj za sve direktne transakcione troškove, dok se njihovo naknadno vrednovanje vrši po amortizovanoj vrijednosti primjenom metode efektivne kamatne stope.

Finansijska obaveza prestaje da se priznaje ukoliko je ispunjenje obaveze izvršeno i ukoliko je obaveza ukinuta.

3.13. Kapital i rezerve

Kapital banke je ostatak imovine Banke nakon odbitka svih njenih obaveza. Kapital se ne procenjuje i ne mjeri posebno. Ukupan kapital Banke se sastoji od akcijskog kapitala, rezervi, akumuliranog gubitka i dobiti tekuće godine.

3.14. Rezervisanja

Rezervisanja su obaveze sa neizvesnim rokom dospeća ili iznosom.

Priznaju se kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

3.15. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U skladu sa Kolektivnim ugovorom, Banka je u obavezi da prilikom odlaska u penziju zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata. U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2017. godine, izvršeno je rezervisanje, obračunato od strane nezavisnog ovlaštenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i budući radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobiti i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.16. Transakcije sa povezanim licima

Povezane strane su strane koje predstavljaju:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.17. Pravična (fer) vrijednost

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori definišu fer vrijednost kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima.

Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvataju definisanu strategiju za upravljanje rizicima; usvojene politike i procese za upravljanje rizicima; definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje.

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- rizik zemlje
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik,
- reputacioni rizik.

Strategija upravljanja rizicima sadrži: pregled, ciljeve i kriterijume svih rizika kojima je Banka izložena ili može da bude izložena. Banka je razvila sveobuhvatan sistem upravljanja rizicima uvođenjem politika i procedura. Procedure za upravljanje rizicima su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Procedure za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Upravljanje rizicima (nastavak)

Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenost sa procedurama za upravljanje rizicima i definisanim limitima o čemu se mjesečno izvještava Odboru direktora. Pored toga, praćenje izloženosti Banke kreditnom riziku je u nadležnosti Monitoring komiteta. Banka takođe primjenjuje međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima.

Banka testira osjetljivost svog kapitala i finansijskog položaja na pojedine vrste rizika i na zbirnoj osnovi, korišćenjem više vrsta stres scenarija. Pod stres scenarijom podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke. Pored toga, uvođenje novih usluga praćeno je potrebnim tržišnim i ekonomskim analizama u cilju optimizacije odnosa prihoda i rizika.

4.2. Kreditni rizik

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguće izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji bi mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja.

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je utvrdila metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezvrjeđenja potraživanja.

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši jednom godišnje ili češće. Svi krediti iznad propisanog limita odobreni su od strane Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom.

U skladu sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore, granska koncentracija kredita je predmet kontinuiranog praćenja.

Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje podlimit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

Upravljanje izloženosti kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze. Klijentima sa određenim problemima u poslovanju Banka odobrava reprogramiranje potraživanja, kako bi se maksimalno iskoristile raspoložive mogućnosti za namirenje potraživanja, a da istovremeno sposobnost korisnika kredita da uredno servisira dugove bude održiva.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Upravljanje rizicima (nastavak)

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenta je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispuni svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi – koji predstavljaju pisanu izjavu o obavezi Banke preuzetom u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlaštenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima – su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori

Na dan sastavljanja finansijskih iskaza Banka procjenjuje da li postoji bilo kakav objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava, u skladu sa zahtjevima računovodstvenih propisa važećih u Crnoj Gori. Objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava obuhvata sve informacije sa kojima Banka raspolaže a koje mogu da ukažu na nastanak gubitka:

- kašnjenje u plaćanju kamate ili glavnice;
- restrukturiranje plasmana;
- kršenje ugovora, finansijske teškoće dužnika;
- visoka vjerovatnoća bankrotstva ili likvidacije, proces naplate duga od strane države;
- pokretanje sudskog spora protiv dužnika;
- status neizmirivanja obaveza na nivou grupe povezanih lica.

U skladu sa usvojenom metodologijom, Banka procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti pojedinačno za finansijska sredstva koja su pojedinačno značajna.

Izračunavanje sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine obezbijeđenog finansijskog sredstva odražava novčane tokove koji mogu biti umanjeni za troškove pribavljanja i prodaje kolaterala, bez obzira na vjerovatnoću događaja.

U svrhe grupne procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva koja nisu pojedinačno značajna se grupišu na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika. Na bazi tranzicionih matrica plaćanja, određuje se procenat rezervisanja za grupe proizvoda koji imaju slične karakteristike kreditnog rizika.

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	U hiljadama EUR	
	2017.	2016.
Sredstva		
Kredit i potraživanja od banaka	49.835	43.254
Kredit i potraživanja od klijenata	300.927	264.989
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	2.686
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	142	138
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	86.104	89.594
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	75	75
	440.489	400.736
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	6.831	5.299
Činidbene garancije privrednim društvima	8.269	9.046
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	398	585
Neopozive obaveze za davanje kredita	39.101	25.147
	54.599	40.077
Ukupna izloženost kreditnom riziku	495.088	440.813

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.4. Upravljanje rizicima (nastavak)

4.2.4. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Izloženost kreditnom riziku kontroliše se pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procijenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost, uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala.

Pored toga, fizička lica su u obavezi da svoju mjesečnu zaradu primaju preko transakcionog računa kod Banke u cilju smanjenja kreditnog rizika.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti i polise osiguranja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Upravljanje rizicima (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

Kredit i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	<u>Nedospjeli neobezvrijeđeni</u>	<u>Dospjeli neobez- vrijeđeni</u>	<u>Poje-dinačno procijenjeni</u>	<u>Ukupno bruto</u>	<u>Pojedinač-na ispravka vrijednosti</u>	<u>Grupna ispravka vrijednosti</u>	<u>Ukupna ispravka vrijednosti</u>	<u>Ukupno neto</u>
31 . decembar 2017. godine								
Stambeni krediti	54.040	121	1.776	55.937	(687)	(76)	(763)	55.174
Prekoračenje po tekućim računima	2.300	43	33	2.376	(32)	(12)	(44)	2.332
Potrošački krediti	81.870	565	3.101	85.536	(1.892)	(400)	(2.292)	83.244
Kreditne kartice	2.836	158	118	3.112	(109)	(51)	(160)	2.952
Namjenski krediti	40	-	-	40	-	-	-	40
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	24.000	54	722	24.776	(150)	(57)	(207)	24.569
Kredit malim preduzećima	18.794	135	2.361	21.290	(1.468)	(196)	(1.664)	19.626
Kredit srednjim i velikim preduzećima	74.799	414	33.023	108.236	(11.139)	(1.058)	(12.197)	96.039
Kredit Vladi i opštinama	15.742	15	2.080	17.837	-	(192)	(192)	17.645
Kredit finansijskim institucijama	200	-	-	200	(2)	-	(2)	198
Vremenska razgraničenja	(892)	-	-	(892)	-	-	-	(892)
	<u>273.729</u>	<u>1.505</u>	<u>43.214</u>	<u>318.448</u>	<u>(15.479)</u>	<u>(2.042)</u>	<u>(17.521)</u>	<u>300.927</u>
Kredit i plasmani dati bankama	49.835	-	-	49.835	-	-	-	49.835
	<u>323.564</u>	<u>1.505</u>	<u>43.214</u>	<u>368.283</u>	<u>(15.479)</u>	<u>(2.042)</u>	<u>(17.521)</u>	<u>350.762</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.6. Upravljanje rizicima (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

Kredit i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	Nedospjeli neobezvrijeđeni	Dospjeli neobez- vrijeđeni	Poje-dinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinač-na ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
31 . decembar 2016. godine								
Stambeni krediti	54.558	212	1.651	56.421	(700)	(346)	(1.046)	55.375
Prekoračenje po tekućim računima	2.577	86	2	2.665	-	(47)	(47)	2.618
Potrošački krediti	79.207	459	2.257	81.923	(1.050)	(1.398)	(2.448)	79.475
Kreditne kartice	3.085	170	210	3.465	(179)	(229)	(408)	3.057
Namjenski krediti	97	5	96	198	(96)	(4)	(100)	98
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	18.992	161	-	19.153	-	(180)	(180)	18.973
Kredit i malim preduzećima	18.482	1.017	2.896	22.395	(1.345)	(1.067)	(2.412)	19.983
Kredit i srednjim i velikim preduzećima	56.211	96	43.853	100.160	(17.204)	(1.350)	(18.554)	81.606
Kredit i Vladi i opštinama	2.079	1	2.792	4.872	(22)	(41)	(63)	4.809
Vremenska razgraničenja	(1.005)	-	-	(1.005)	-	-	-	(1.005)
	<u>234.283</u>	<u>2.207</u>	<u>53.757</u>	<u>290.247</u>	<u>(20.596)</u>	<u>(4.662)</u>	<u>(25.258)</u>	<u>264.989</u>
Kredit i plasmani dati bankama	43.254	-	-	43.254	-	-	-	43.254
	<u>277.537</u>	<u>2.207</u>	<u>53.757</u>	<u>333.501</u>	<u>(20.596)</u>	<u>(4.662)</u>	<u>(25.258)</u>	<u>308.243</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

a) Dospjeli, neobezvrijeđeni krediti i plasmani

	Do 30 dana kašnjenje	Od 31 do 60 dana kašnjenje	Od 61 do 90 dana kašnjenje	Od 91 do 180 dana kašnjenje	Od 181 do 365 dana kašnjenje	Od 1 do 5 godina kašnjenje	Ukupno
31. decembar 2017. godine							
Stambeni krediti	113	8	-	-	-	-	121
Prekoračenja po tekućim računima	41	1	1	-	-	-	43
Potrošački krediti	534	25	6	-	-	-	565
Kreditne kartice	145	12	1	-	-	-	158
Namjenski krediti	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	45	7	2	-	-	-	54
Kreditni mikro i malim preduzećima	119	13	3	-	-	-	135
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	212	202	-	-	-	-	414
Kreditni Vladi i opštinama	15	-	-	-	-	-	15
	<u>1.224</u>	<u>268</u>	<u>13</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1.505</u>
	Do 30 dana kašnjenje	Od 31 do 60 dana kašnjenje	Od 61 do 90 dana kašnjenje	Od 91 do 180 dana kašnjenje	Od 181 do 365 dana kašnjenje	Od 1 do 5 godina kašnjenje	Ukupno
31. decembar 2016. godine							
Stambeni krediti	94	11	5	7	19	76	212
Prekoračenja po tekućim računima	46	3	1	4	11	21	86
Potrošački krediti	96	24	4	23	89	223	459
Kreditne kartice	93	10	3	2	11	51	170
Namjenski krediti	1	-	-	-	1	3	5
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	30	12	-	9	4	106	161
Ostali krediti	120	24	103	68	126	576	1.017
Kreditni mikro i malim preduzećima	96	-	-	-	-	-	96
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	1	-	-	-	-	-	1
	<u>577</u>	<u>84</u>	<u>116</u>	<u>113</u>	<u>261</u>	<u>1.056</u>	<u>2.207</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

b) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja do visine plasmana obezbijeđenih tim sredstvima

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Depoziti	5.038	7.053
Hartije od vrijednosti	594	945
Zaloga	6.764	4.380
Hipoteke	208.027	199.379
Ukupno	220.423	211.757

c) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Za grupno procijenjene plasmane		
Depoziti	2.655	3.721
Hartije od vrijednosti	33	945
Zaloga	6.148	2.906
Hipoteke	141.264	153.907
Ukupno	150.100	161.479

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Za individualno procijenjene plasmane		
Depoziti	2.383	3.332
Hartije od vrijednosti	561	-
Zaloga	616	1.474
Hipoteke	66.763	45.472
Ukupno	70.323	50.278

Banka kao predmet hipoteke uzima nepokretnosti čija vrijednost, po procjeni ovlašćenih procjenitelja mora imati minimum 30% LTV koeficijent (procijenjena vrijednost nekretnine/ iznos kredita *100). Nekretnine koje se uzimaju kao kolateral su stambeni prostori, porodične stambene zgrade, poslovni objekti, poslovni prostori.

Prilikom uzimanja zaloga nad hartijama od vrijednosti Banka dnevno prati cijenu hartija od vrijednosti koje su uzete kao sredstvo obezbjeđenja. Tržišna vrijednost zaloge mora biti 50% veća od vrijednosti plasmana.

d) Restrukturirani krediti i plasmani

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- a. produžila rok otplate za glavnice ili kamatu;
- b. smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit;
- c. smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- d. izvršila preuzimanje duga;
- e. izvršila kapitalizaciju kamate;
- f. izvršila zamjenu postojećeg novim kreditom;
- g. napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

d) Restrukturirani krediti i plasmani (nastavak)

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

Banka je na kraju 2017. godine imala EUR 34.851 hiljada restrukturiranih kredita (2016. godine: EUR 40.330 hiljada).

e) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR				
	Crna Gora	Evropska Unija	SAD i Kanada	Ostale zemlje	Ukupno
Kredit i plasmani bankama	-	42.733	6.386	716	49.835
Kredit i plasmani klijentima	295.322	227	112	5.266	300.927
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	186	-	3.220	-	3.406
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	100	42	-	-	142
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	86.104	-	-	-	86.104
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	75	-	-	-	75
31. decembar 2017. godine	<u>381.787</u>	<u>43.002</u>	<u>9.718</u>	<u>5.982</u>	<u>440.489</u>
31. decembar 2016. godine	<u>351.430</u>	<u>34.184</u>	<u>11.175</u>	<u>3.947</u>	<u>400.736</u>

Banka u cilju identifikovanja, mjerenja, procjene i praćenja izloženosti riziku zemlje koristi metodologije i iskustva OTP Grupe kao i odluku Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku mjeri se i vrednuje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika banke. Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana, određenog aktom, koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika, vodeći računa o političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- 1) nerizične zemlje;
- 2) zemlje niskog rizika;
- 3) zemlje srednjeg rizika;
- 4) zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje i za limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama zemalja ili regionima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2.4 Krediti i plasmani (nastavak)

f) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kredit i plasmani klijentima	Kredit i plasmani bankama	Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	Hartije od vrijednosti koji se drže do dospijeha	Hartije od vrijednosti raspoložive za trgovanje	Ulaganja u kapital	Ukupno
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.161	-	-	-	-	-	2.161
Vađenje rude i kamena	11	-	-	-	-	-	11
Prerađivačka industrija	5.110	-	-	-	-	-	5.110
Snabdijevanje električnom energijom	586	-	-	-	168	-	754
Snabdijevanje vodom	510	-	-	-	-	-	510
Građevinarstvo	18.481	-	-	-	-	-	18.481
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	48.803	-	-	-	-	-	48.803
Saobraćaj i skladištenje	1.810	-	-	-	-	-	1.810
Usluge pružanja smještaja i ishrane	25.901	-	-	-	-	-	25.901
Informisanje i komunikacije	479	-	-	-	-	-	479
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.877	49.835	142	86.104	3.220	75	141.253
Poslovanje nekretninama	2.851	-	-	-	-	-	2.851
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.026	-	-	-	-	-	2.026
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	823	-	-	-	-	-	823
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	17.848	-	-	-	-	-	17.848
Obrazovanje	54	-	-	-	-	-	54
Zdravstvo i socijalna zaštita	97	-	-	-	-	-	97
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	313	-	-	-	-	-	313
Ostale uslužne djelatnosti	298	-	-	-	18	-	316
Fizička lica – rezidenti	165.533	-	-	-	-	-	165.533
Nerezidenti	5.616	-	-	-	-	-	5.616
UKUPNO	301.188	49.835	142	86.104	3.406	75	440.750
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	631	-	-	-	-	-	631
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	(892)	-	-	-	-	-	(892)
31. decembar 2017. godine	300.927	49.835	142	86.104	3.406	75	440.489
31. decembar 2016. godine	264.989	43.254	138	89.594	2.686	75	400.736

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2.5 Krediti i plasmani (nastavak)

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

	Date kreditne obligacije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	U hiljadama EUR
				Ukupno
31. decembar 2017. godine				
Do 1 godine	36.209	8.008	365	44.582
Od 1 do 5 godina	2.892	7.092	33	10.017
	<u>39.101</u>	<u>15.100</u>	<u>398</u>	<u>54.599</u>

	Date kreditne obligacije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	U hiljadama EUR
				Ukupno
31. decembar 2016. godine				
Do 1 godine	22.742	5.910	226	28.878
Od 1 do 5 godina	2.405	8.435	359	11.199
	<u>25.147</u>	<u>14.345</u>	<u>585</u>	<u>40.077</u>

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)
4.3.1. Devizni rizik

Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	USD	Ostale valute	Ukupno strane valute	U hiljadama EUR	
				Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	288	1.314	1.602	153.128	154.730
Kredit i potraživanja od banaka	20.283	2.806	23.089	26.746	49.835
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-	300.927	300.927
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.220	-	3.220	186	3.406
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	142	142
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	-	-	86.104	86.104
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	75	75
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	2.638	2.638
Ukupna sredstva	23.791	4.120	27.911	569.946	597.857
OBEVEZE					
Depoziti banaka	-	-	-	663	663
Depoziti klijenata	23.845	4.056	27.901	466.911	494.812
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	353	353
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	2.910	2.910
Ostale obaveze (finansijske)	52	3	55	5.946	6.001
Ukupno obaveze	23.897	4.059	27.956	476.783	504.739
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2017. godine	(106)	61	(45)	93.167	93.118
- 31. decembar 2016. godine	(25)	53	28	82.051	82.079

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (nastavak)

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate. Osnovni kapital je obračunat u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17).

	<u>RSD</u>	<u>USD</u>	<u>GBP</u>	<u>CHF</u>	<u>U hiljadama EUR</u>	
					<u>Ostalo</u>	<u>Ukupno</u>
Devizna sredstva	3	23.791	1.035	1.878	1.204	27.911
Obaveze u devizama	3	23.897	1.040	1.886	1.130	27.956
Neto otvorena pozicija:						
- 31. decembra 2017. godine	-	(106)	(5)	(8)	74	
- 31. decembra 2016. godine	-	(25)	-	6	47	
% od osnovnog kapitala						
- 31. decembra 2017. godine	0,00%	(0,15)%	(0,01)%	(0,01)%	(0,10)%	
- 31. decembra 2016. godine	0,00%	(0,04)%	0,00%	0,01%	0,08%	
Agregatna otvorena pozicija:						
- 31. decembra 2017. godine	(45)					
- 31. decembra 2016. godine	28					
% od osnovnog kapitala:						
- 31. decembra 2017. godine	(0,06)%					
- 31. decembra 2016. godine	0,05 %					

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa predstavlja potencijalni negativan uticaj kretanja kamatnih stopa na finansijski rezultat Banke. Kako bi ovaj rizik svela na minimum, Banka u svom poslovanju teži da održi ravnotežu između kamatonosno osjetljive aktive i pasive. Takođe, Banka ne koristi aktivne strategije koje za cilj imaju kreiranje otvorenih pozicija kako bi se iskoristio određeni trend promjene kamatnih stopa. Imajući u vidu obim i složenost poslovanja Banke, razlika između kamatonosne aktive i pasive predstavlja najveći izvor ove vrste rizika. Za procjenu rizika promjene kamatnih stopa, Banka koristi tehniku razlike dospjeća aktive i pasive („gap“ dospjeća) i analizira potencijalni uticaj promjene kamatnih stopa na bilans uspjeha ali i na ekonomsku vrijednost svog kapitala.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	18.912	135.818	154.730
Kredit i potraživanja od banaka	49.835	-	49.835
Kredit i potraživanja od klijenata	300.927	-	300.927
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	3.406	3.406
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	142	142
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	86.104	-	86.104
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	75	75
Ostala finansijska potraživanja	-	2.638	2.638
Ukupna sredstva	455.778	142.079	597.857
OBAVEZE			
Depoziti banaka	5	658	663
Depoziti klijenata	382.342	112.470	494.812
Pozajmljena sredstva od banaka	353	-	353
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	2.910	-	2.910
Ostale obaveze (finansijske)	-	6.001	6.001
Ukupno obaveze	385.610	119.129	504.739
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine	70.169	22.949	93.118
- 31. decembar 2016. godine	38.849	43.230	82.079

4.4. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed propusta (nenamjernih i namjernih) u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i uslijed nastupanja nepredvidivih spoljnih događaja, uključujući i događaje sa malom vjerovatnoćom dešavanja

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Proaktivna identifikacija i procjena rizika se vrši jednom godišnje i na taj način se procjenjuje izloženost operativnim rizicima, uzimajući u obzir mogućnost, odnosno učestalost nastanka, kao i njihov potencijalni uticaj na Banku. Dodatno, najmanje jednom godišnje se radi i scenario analiza koja se odnosi na manje vjerovatne događaje mnogo ozbiljnijeg potencijalnog uticaja na Banku, kao što su elementarne nepogode, napadi na IT sistem, pad sistema platnog prometa, značajno povlačenje depozita itd. Scenarija se usaglašavaju na nivou OTP Grupe.

4.5. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Banke. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vođenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Banke utiče i reklamna aktivnost i marketing.

4.6. Rizik likvidnosti

Upravljanje likvidnošću je jedan od ključnih zadataka Banke. Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva iz drugih izvora po razumnoj cijeni i blagovremeno.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.6. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.6.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Za potrebe mjerenja i praćenja rizika likvidnosti Banka vrši mjerenje i praćenje neto tokova gotovine praćenjem potraživanja i obaveza Banke po periodu preostalom do dospjeća, mjerenjem i upoređivanjem priliva i odliva gotovine, odnosno GAP analizom. Banka na dnevnom nivou radi projekciju likvidnosti, oslanjajući se na sve dostupne informacije o očekivanim prilivima i odlivima od strane biznis sektora, kao i drugih organizacionih delova Banke, čije aktivnosti imaju uticaj na ovaj rizik.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospjeću obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza od mjesec dana do godinu dana. Glavni razlog ročne neusklađenosti je taj što su kratkoročni izvori sredstava sa rokom dospjeća do mjesec dana, prije svega depoziti po viđenju, plasirani na duži vremenski period. Banka je razvila i primjenjuje proceduru Stresnog testiranja i proceduru za računanje stabilnog nivoa depozita po viđenju koje se koriste u cilju praćenja ročne usklađenosti aktive i pasive. Analiza koja se radi na osnovu Procedure za računanje stabilnog nivoa depozita omogućava banci da kratkoročne izvore koristi za plasiranje sredstva na duži rok. U cilju prevazilaženja ročne neusklađenosti, Banka planira da sprovede sledeće aktivnosti:

- Banka će davati prioritet kratkoročnim plasmanima, do godine dana,
- Banka će kontaktirati klijente čiji depoziti dospjevaju u periodu između od 31 do 365 dana, u cilju pripremanja plana potencijalnih, značajnijih odliva,
- U slučaju potrebe, Banka će povući sredstva od OTP Bank Plc Budimpešta u cilju prevazilaženja negativnog gapa

Banka tokom 2017. godine nije imala probleme sa održavanjem likvidnosti. Racio likvidnosti na dan 31. decembra 2017. godine bio je 1.39% (31. decembra 2016. godine: 1,78%).

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u pregledu koji slijedi sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je prema očekivanom dospjeću.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.6.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

						U hiljadama EUR
	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2017. godine						
SREDSTVA						
Novčana sredstva i računi						
depozita kod centralnih banaka	135.818	18.912	-	-	-	154.730
Kredit i potraživanja od banaka	37.854	10.840	-	-	1.141	49.835
Kredit i potraživanja od klijenata	4.381	1.933	22.622	121.384	150.607	300.927
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	-	3.406	3.406
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	142	142
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	6.300	-	79.804	-	86.104
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	75	75
Ostala finansijska potraživanja	-	-	2.638	-	-	2.638
Ukupno sredstva	178.053	37.985	25.260	201.188	155.371	597.857
OBAVEZE						
Obaveze prema bankama	663	-	-	-	-	663
Obaveze prema klijentima	34.286	53.606	179.378	227.424	118	494.812
Obaveze po kreditima	9	-	442	1.012	1.800	3.263
Ostale obaveze (finansijske)	6.001	-	-	-	-	6.001
Ukupne obaveze	40.959	53.606	179.820	228.436	1.918	504.739
Ročna neusklađenost:						
- 31. decembar 2017. godine	137.094	(15.621)	(154.560)	(27.248)	153.453	93.118
- 31. decembar 2016. godine	131.424	(70.957)	(257.624)	209.605	69.631	82.079

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)
4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama EUR Fer vrijednost	
	2017.	2016.	2017.	2016.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	173.832	154.730	173.832
Kredit i potraživanja od banaka	49.835	43.254	49.835	43.245
Kredit i potraživanja od klijenata	300.927	264.989	300.927	264.989
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	2.686	3.406	2.686
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	142	138	142	138
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	86.104	89.594	86.104	89.594
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	75	75	75	75
Ostala finansijska potraživanja	2.638	2.632	2.638	2.632
Ukupna finansijska sredstva	597.857	577.200	597.857	577.191
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka	663	159	663	159
Depoziti klijenata	494.812	484.271	494.812	484.271
Pozajmljena sredstva od banaka	353	706	353	706
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	2.910	2.310	2.910	2.310
Ostale obaveze (finansijske)	6.001	7.675	6.001	7.675
Ukupne finansijske obaveze	504.739	495.121	504.739	495.121

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su inputi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi inputi odslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; inputi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste inputa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 2.
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2017. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	142	-	-	142
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	-	-	3.406
Ukupna sredstva	3.548	-	-	3.548
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	138	-	-	138
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	2.686	-	-	2.686
Ukupna sredstva	2.824	-	-	2.824

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju i hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2017. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti, data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	154.730	-	154.730	154.730
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	49.835	49.835	49.835
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	300.927	300.927	300.927
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	-	86.104	-	86.104	86.104
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	75	-	75
Ostala finansijska potraživanja	-	-	2.638	2.638	2.638
Ukupna sredstva	-	240.834	353.475	594.234	594.309
Depoziti banaka	-	-	663	663	663
Depoziti klijenata	-	-	494.812	494.812	494.812
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	353	353	353
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	2.910	2.910	2.910
Ostale obaveze (finansijske)	-	-	6.001	6.001	6.001
Ukupne obaveze	-	-	504.739	504.739	504.739

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	173.832	-	173.832	173.832
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	43.254	43.254	43.254
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	264.989	264.989	264.989
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	89.594	-	89.594	89.594
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	75	-	75
Ostala finansijska potraživanja	-	-	2.632	2.632	2.632
Ukupna sredstva	-	263.426	310.950	574.301	574.376
Depoziti banaka	-	-	159	159	159
Depoziti klijenata	-	-	484.271	484.271	484.271
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	706	706	706
Pozajmljena sredstva od klijenata	-	-	2.310	2.310	2.310
Ostale obaveze (finansijske)	-	-	7.675	7.675	7.675
Ukupne obaveze	-	-	495.121	495.121	495.121

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti i klasifikovani su kao nivo 2 i nivo 3 primijenjene su sljedeće pretpostavke:

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća (odnose se na državne obveznice sa rokom dospjeća do 6 mjeseci i euro obveznica emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze.

Kredit i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate, vezane za varijabilne kamatne stope. Budući novčani tokovi su diskontovani na sadašnju vrijednost primjenom efektivnih kamatnih stopa. Za kredite i potraživanja od banaka kod kojih je ugovorena varijabilna kamatna stopa, promjene u varijabilnim kamatnim stopama se reflektuju u promjenama efektivnih kamatnih stopa, tako da je fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonocnih depozita približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Kredit i potraživanja od klijenata

Fer vrijednost je određena primjenom modela diskontovanih novčanih tokova, koji uključuje i pretpostavke izloženosti kreditnom riziku, riziku kamatnih stopa, "PD", "LGD", u mjeri u kojoj je isto primljenjivo. S obzirom na to da je značajan dio kredita klijentima odobren po fiksnim kamatnim stopama, u cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima, kao što je prikazano u narednoj tabeli:

- u procentima -

Djelatnost	Godišnja prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa	
	Banka	Bankarski sektor u Crnoj Gori
Finansijske institucije	5,78%	5,44%
Velika pravna lica	6,25%	6,02%
Druga pravna lica, nefinansijski sektor	7,15%	6,90%
Vlada i pravna lica u državnom vlasništvu	4,97%	4,31%
Domaćinstva	8,67%	8,39%
Ostalo	9,20%	7,02%

Prema mišljenju rukovodstva Banke, fer vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospjeća kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospjeća preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospjećem. Prema mišljenju rukovodstva, kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

Za fer vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.8. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora.
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 38/11, 55/12 i 82/17). U skladu sa propisima, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjenih za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve i direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarim finansijskim iskazima iznosi 22,47%.

4.9. Analize osjetljivosti

4.9.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženosti deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	2017. Iznos u stranoj valuti	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	1.602	160	(160)
Kreditni i potraživanja od banaka	49.835	23.089	2.309	(2.309)
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	3.220	322	(322)
Ukupno sredstva	207.971	27.911	2.791	(2.791)
OBAVEZE				
Depoziti klijenata	494.812	27.901	2.790	(2.790)
Ostale obaveze (finansijske)	6.001	55	6	(6)
Ukupno obaveze	500.813	27.956	2.796	(2.796)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2017. godine			(5)	5
- 31. decembar 2016. godine			4	(4)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.9. Analize osjetljivosti

4.9.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Na dan 31. decembra 2017. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10% dobit Banke bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 5 hiljade (31. decembar 2016. godine: dobit bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od EUR 4 hiljada). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.9.2.1. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR i stranoj valuti u rasponu od +0.4 b.p. do -0.4 b.p.

4.9.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa) (nastavak)

	U hiljadama EUR		
	Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa		
	2017.	+0.4 b.p. EUR/FX KS	-0.4 b.p. EUR/FX KS
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	-	-
Kredit i potraživanja od banaka	49.835	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata	300.927	178	(178)
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	142	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	86.104	-	-
Ostala finansijska potraživanja	2.638	-	-
	<u>597.782</u>	<u>178</u>	<u>(178)</u>
OBAVEZE			
Depoziti banaka	663	-	-
Depoziti klijenata	494.812	-	-
Pozajmljena sredstva od banaka	353	-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	2.910	-	-
Ostale obaveze (finansijske)	6.001	-	-
	<u>504.739</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine		<u>178</u>	<u>(178)</u>
- 31. decembar 2016. godine		<u>109</u>	<u>(109)</u>

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR i stranoj valuti za 0.4 b.p., dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 178 hiljada (31. decembar 2016. godine: za EUR 109 hiljada).

Uzrok male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

5. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti kod:		
- Inostranih banaka	285	192
- Centralna banka Crne Gore	(236)	-
	<u>49</u>	<u>192</u>
Kreditni:		
- državnim organizacijama	218	473
- preduzećima	5.770	7.360
- fizičkim licima	12.511	13.472
- ostalo	264	382
Troškovi rezervisanja za gubitke po kamatnim potraživanjima	(716)	(1.565)
	<u>18.047</u>	<u>20.122</u>
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	3.282	2.465
	<u>21.378</u>	<u>22.779</u>

b) Rashodi kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti:		
- finansijskih institucija	-	6
- državnih organizacija	5	6
- preduzeća	32	152
- fizičkih lica	423	1.404
Ostalo	26	-
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama:		
- finansijskih institucija	19	29
- državnih organizacija	19	14
	<u>524</u>	<u>1.611</u>

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Troškovi obezvrjeđenja

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Kreditni gubici	3.671	7.382
Prodani plasmani	-	618
Potraživanja po protestovanim garancijama	280	33
Forfeting	78	(1.000)
Obezvrjeđenje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	4
Rezervisanja za novčana sredstva	26	-
Ostala rezervisanja po osnovu ostale aktive	543	346
	<u>4.598</u>	<u>7.383</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (nastavak)

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	865	163
Rezervisanja po vanbilansnim stavkama	90	(100)
Rezervisanja za primljene garancije	(29)	(19)
Rezervisanja za ostale obaveze	(4)	(8)
	<u>922</u>	<u>36</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (nastavak)
c) Promjene na računima ispravke vrijednosti i rezervisanja:

	Novčana sredstva (Napomena 13.)	Kreditni (Napomena 15.)	Protestovane garancije (Napomena 15.)	Kamate (Napomena 5.)	Forfeting (Napomena 15.)	Ostala finansijska potraživanja (Napomena 20.)	Beneficije zaposlenima (Napomena 23.)	Vanbilansna evidencija (Napomena 23.)	Ostale rezerve (Napomena 23.)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	60	21.055	480	2.084	1.639	17.438	1.183	545	1.275	45.759
Neto ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	-	3.671	280	716	78	569	33	90	865	6.302
Otpisi ispravke vrijednosti i isplate	-	(9.652)	(754)	(2.076)	-	(2.587)	(27)	-	(281)	(15.377)
Ostalo	26	-	-	-	-	(26)	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	<u>86</u>	<u>15.074</u>	<u>6</u>	<u>724</u>	<u>1.717</u>	<u>15.394</u>	<u>1.189</u>	<u>635</u>	<u>1.859</u>	<u>36.684</u>
	Novčana sredstva (Napomena 13.)	Kreditni (Napomena 15.)	Protestovane garancije (Napomena 15.)	Kamate (Napomena 15.)	Forfeting (Napomena 15.)	Ostala aktiva (Napomena 20.)	Beneficije zaposlenima (Napomena 23.)	Vanbilansna evidencija (Napomena 23.)	Ostale rezerve (Napomena 23.)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	60	30.725	487	3.484	2.639	17.354	1.785	645	1.289	58.468
Neto ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	-	7.382	33	1.565	(1.000)	347	11	-	136	8.474
Ispravke vrijednosti prodatih plasmata	-	530	-	88	-	-	-	-	-	618
Otpisi ispravke vrijednosti i isplate	-	(17.582)	(40)	(3.053)	-	(263)	(7)	(100)	(150)	(21.195)
Ostalo	-	-	-	-	-	-	(606)	-	-	(606)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	<u>60</u>	<u>21.055</u>	<u>480</u>	<u>2.084</u>	<u>1.639</u>	<u>17.438</u>	<u>1.183</u>	<u>545</u>	<u>1.275</u>	<u>45.759</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade po osnovu poslova sa kreditima	1.086	1.369
Naknade po vanbilansnim poslovima	304	360
Naknade za usluge platnog prometa	8.605	8.409
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	3.594	3.312
Prihodi po osnovu forfetinga	385	520
Prihodi po osnovu kastodi poslova	103	142
Ostale naknade i provizije	1.542	1.497
	<u>15.619</u>	<u>15.609</u>

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade Centralnoj banci	54	49
Naknade za usluge platnog prometa	1.067	917
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	2.360	2.307
Naknade po osnovu primljenih kredita	17	42
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	3.218	3.131
Ostale naknade i provizije	116	166
	<u>6.832</u>	<u>6.612</u>

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Neto zarade	6.174	6.563
Porezi i doprinosi na zarade	4.714	4.690
Troškovi bonusa	1.119	1.094
Troškovi rezervisanja za jubilarne nagrade i otpremnine	32	11
Naknade članovima Odbora direktora	88	88
Troškovi službenih putovanja	101	115
	<u>12.228</u>	<u>12.561</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembar	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Troškovi zakupa	1.312	1.286
Troškovi održavanja imovine	1.532	1.442
Troškovi osiguranja	180	151
Troškovi poreza	32	35
Troškovi sponzorstva i donatorstva	50	124
Troškovi reklame	455	429
Troškovi električne energije i goriva	317	294
Troškovi reprezentacije	57	70
Troškovi prevoza	753	773
Usluge telekomunikacija i poštarine	573	556
Kancelarijski materijal	191	223
Troškovi nabavke platnih kartica	176	40
Stručne usluge	787	790
Troškovi smještaja	39	17
Ostali troškovi	528	573
	<u>6.982</u>	<u>6.803</u>

10. OSTALI RASHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Gubici po osnovu otpisa osnovnih sredstava	13	-
Porez i ostale takse lokalnih samouprava	63	81
Sudski troškovi	2	56
Troškovi direktnih otpisa nenaplativih potraživanja iz prethodnog perioda	764	-
Ostalo	248	173
	<u>1.090</u>	<u>310</u>

11. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihod od naplate interne evidencije	2.829	673
Prihod od prodaje potraživanja	2.920	60
Prihod prethodnog perioda	180	375
Prihod od zadržavanja sredstava usled neispunjenja ugovorenih obaveza	228	695
Ostalo	159	139
	<u>6.316</u>	<u>1.942</u>

Tokom 2017. godine Banka je naplatila EUR 2.829 hiljada (2016: EUR 673 hiljada) potraživanja koja su evidentirana u internoj evidenciji u skladu sa članom 49b, Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

11. OSTALI PRIHODI (nastavak)

Takođe, Banka je u toku 2017. godine prodala potraživanja u iznosu od EUR 10.452 hiljada za cijenu EUR 2.920 hiljada. Prodajom potraživanja Banka je ostvarila prihod od EUR 2.920 hiljada, po osnovu prodaje potraživanja koja su bila u internoj evidenciji Banke.

12. POREZ NA PRIHOD

a) Komponente poreza na dobit

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Tekući porez na dobit	(103)	-
Obračunati odloženi poreski prihod	68	5
	<u>(35)</u>	<u>5</u>

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Usaglašavanje iznos poreza na dobit		
Dobit prije oporezivanja	9.164	2.864
Porez po stopi od 9% na oporezivu dobit	(825)	(258)
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju za poreske svrhe	(181)	(41)
Efekti promjene zakonske regulative na dan 01.01.2013 godine	(720)	-
Iskorišćeni poreski gubici do visine oporezive dobiti	<u>1.623</u>	<u>(299)</u>
Tekući porez na dobit	<u>(103)</u>	<u>-</u>
Razlika sadašnje vrijednosti po kojoj se osnovna sredstva i nematerijalna ulaganja priznata u finansijskim izvještajima i prema poreskim propisima	(7)	(5)
Troškovi zarada i ostalih ličnih naknada koji nijesu isplaćeni u poreskom periodu	<u>75</u>	<u>-</u>
Odloženi porez na dobit	<u>(68)</u>	<u>(5)</u>
Trošak poreza na dobit	<u>35</u>	<u>(5)</u>
<i>Efektivna poreska stopa</i>	<u>0,38%</u>	<u>-0,17%</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

12. POREZ NA PRIHOD (nastavak)

c) Odložene poreske obaveze i sredstva

Odložena poreska sredstva i obaveze u bilansu stanja odnose se na sljedeće:

	Godina koja se završava			U hiljadama EUR		
	31. decembra 2017			31. decembra 2016		
	Sredstva	Obaveza	Neto iznos	Sredstva	Obaveza	Neto iznos
Amortizacija osnovnih sredstava	-	352	(352)	-	345	(345)
Troškovi zarada i ostalih ličnih naknada koji nijesu isplaćeni u poreskom periodu	-	(75)	75	-	-	-
Promjena fer vrijednosti na hartijama raspoloživima za prodaju	-	2	(2)	-	1	(1)
Ostalo	95	-	95	135	-	135
Odložena poreska sredstva / (obaveze)	95	279	(184)	135	346	(211)

d) Neiskorišćeni kapitalni poreski gubici koji se mogu prenositi u narednom periodu:

Godina nastanka	Godina isteka	U hiljadama EUR
2015	2020	70
2017	2022	2
		72

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu prenijetih poreskih gubitaka koji su nastali u prethodnim godinama, usljed neizvjesnosti koje su postojale u vrijeme nastanka gubitaka tj. da da će budući oporezivi dobitci na teret kojih se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti biti raspoloživi.

13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni u EUR	22.006	22.132
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	1.601	1.120
Sredstva u procesu naplate	637	648
Žiro račun	92.748	115.433
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	37.824	34.559
Ispravka vrijednosti gotovine	(86)	(60)
	154.730	173.832

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG”, br. 40/10, 06/13 i 70/17). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA (nastavak)

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 7,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5% - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Obračunatu obaveznu rezervu banke izdvajaju na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu i ne mogu je izdvajati i držati u drugom obliku.

Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Sredstva obavezne rezerve izdvojena na račune Centralne banke u inostranstvu, ne mogu se transferisati na druge račune u inostranstvu, već se mogu transferisati isključivo na transakcioni račun banke u RTGS sistemu.

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke.

Na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog dana u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Ukoliko banka planira povlačenje sredstava obavezne rezerve sa računa Centralne banke u inostranstvu u iznosu većem od 500 hiljada EUR, banka je dužna da najavi i o tome pisanim putem obavijesti Centralnu banku najkasnije tri radna dana prije dana povlačenja sredstava obavezne rezerve.

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Korespodentni računi kod inostranih banaka	37.829	41.969
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	11.981	1.285
Potraživanja za kamatu na oročena sredstva	25	-
	49.835	43.254

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Kreditni bankama i ostalim finansijskim institucijama	1.078	580
Kreditni nefinansijskom sektoru	294.364	278.187
Kreditni Vladi i drugim budžetskim korisnicima	17.687	3.983
Kreditni fondovima	1.185	1.788
	<u>314.314</u>	<u>284.538</u>
Ispravka vrijednosti kredita	(15.074)	(21.055)
Neto krediti	<u>299.240</u>	<u>263.483</u>
Faktoring i forfaiting	3.663	2.828
Ispravka vrijednosti faktoringa i forfaitinga	(1.717)	(1.639)
Neto faktoring i forfaiting	<u>1.946</u>	<u>1.189</u>
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima garancijama i mjenicama	8	763
Ispravka vrijednosti potraživanja po neizmirenim akceptima garancijama i mjenicama	(6)	(480)
Neto potraživanja	<u>2</u>	<u>283</u>
Kamatna potraživanja po kreditima	1.355	3.123
Ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	(724)	(2.084)
Neto kamatna potraživanja	<u>631</u>	<u>1.039</u>
Vremenska razgraničenja i unaprijed plaćeni troškovi	735	839
Vremenska razgraničenja naknada	<u>(1.627)</u>	<u>(1.844)</u>
	<u>300.927</u>	<u>264.989</u>
Kreditni i potraživanja od klijenata (bruto)	320.075	292.091
Ispravka vrijednosti	(17.521)	(25.258)
Razgraničenja naknada	(1.627)	(1.844)
	<u>300.927</u>	<u>264.989</u>

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je imala EUR 7.827 hiljadu restrukturiranih kredita kojima je produžen rok otplate, EUR 1.186 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje kamatne stope, EUR 2.506 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno preuzimanje duga, EUR 306 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje duga, EUR 42 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno kapitalizacija kamate, EUR 1.208 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg novim kreditom i EUR 21.776 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih su izvršene pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Pregled kredita po djelatnostima (bruto) prikazan je u narednoj tabeli:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.234	2.941
Vađenje rude i kamena	11	6
Prerađivačka industrija	6.621	12.250
Snabdijevanje električnom energijom	616	369
Snabdijevanje vodom	521	1.270
Građevinarstvo	19.937	14.554
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	54.486	52.507
Saobraćaj i skladištenje	2.056	3.488
Usluge pružanja smještaja i ishrane	29.636	19.457
Informisanje i komunikacije	594	1.467
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2.213	3.276
Poslovanje nekretninama	3.457	4.752
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.308	2.778
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	838	1.045
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	18.161	4.029
Obrazovanje	55	49
Zdravstvo i socijalna zaštita	98	163
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	319	404
Ostale uslužne djelatnosti	306	391
Fizička lica – rezidenti	169.874	163.188
Nerezidenti	5.734	3.707
	<u>320.075</u>	<u>292.091</u>

Kratkoročni krediti nefinansijskom sektoru (privrednim društvima) u 2017. godini su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom dospijea od 1 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobravani na period 1 do 10 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine. Kratkoročni krediti velikim i srednjim preduzećima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu (NKS) od 4,2% do 8% na godišnjem nivou, dok za mala i srednja preduzeća kamata se kretala u rasponu od 6,5% do 14% na godišnjem nivou. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 4,2% do 7,8% na godišnjem nivou za velika i srednja preduzeća, dok za mala i srednja preduzeća, kamata je iznosila od 6,5% do 13% na godišnjem nivou.

Kratkoročni krediti stanovništvu su u 2017. godini odobravani sa kamatom (NKS) u rasponu od 5,90% (keš krediti) do 20% (dozvoljeni minus – overdraft i kreditne kartice) na godišnjem nivou. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora, finansiranje kupovine potrošnih dobara i ostale namjene, odobreni su na period od 1 do 25 godina sa nominalnom kamatnom stopom koja se kretala u rasponu od 4,2% do 8,0% na godišnjem nivou. Krediti u okviru Vladinog projekta „1000+“ isplaćivani su po stopi od 3,99%. Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane banke u kreditnom portfoliju obuhvata uglavnom klijente sa sjedištem na području Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

16. a) FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE ZA TRGOVANJE

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
- VISA	3.220	2.506
- Elektroprivreda Crne Gore	168	162
- Lutrija Crne Gore	18	18
	<u>3.406</u>	<u>2.686</u>

Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu u vrijednosti od EUR 1.081 hiljada se uglavnom odnose na porast tržišne vrijednosti akcija VISA International u iznosu od EUR 1.074 hiljada.

Promjena u vrijednosti akcija VISA International u iznosu od EUR 713 hiljada je uslovljena porastom tržišne vrijednosti akcija VISA International u iznosu od EUR 1.074 hiljada, kao i negativnom kursnom razlikoma u iznosu od EUR 361 hiljada.

b) INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI – RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
- Montenegroberza	100	93
- Lovćen osiguranje AD, Podgorica	-	6
- SWIFT	42	39
	<u>142</u>	<u>138</u>

c) INVESTICIJE U PRIDRUŽENA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVALE PO METODI KAPITALA:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
- Centralna depozitarna agencija AD, Podgorica	75	75
	<u>75</u>	<u>75</u>

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI – KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	62.519	62.331
Dugoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	17.295	17.295
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	6.290	9.968
	<u>86.104</u>	<u>89.594</u>

Tokom 2017. godine, Banka je kupila državne zapise Ministarstva finansija Vlade Crne Gore u vrijednosti od EUR 6.300 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI – KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA (nastavak)

	Tekući iznos	Godišnja kamatna stopa	Datum dospijeća
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	33.884	3,875%	03 / 2020
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	28.635	5,375%	05 / 2019
Dugoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	17.295	4%	11 / 2020
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	6.290	1.39%	do 02 / 2018
	<u>86.104</u>		

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	U hiljadama EUR			
	Građevinski objekti	Oprema	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	8.430	20.014	-	28.444
Nove nabavke tokom godine	14	1.325	-	1.339
Otuđenja i rashodovanja	-	(37)	-	(37)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	<u>8.444</u>	<u>21.302</u>	<u>-</u>	<u>29.746</u>
Nove nabavke tokom godine	341	1.119	72	1.532
Prenos sa stečene imovine	1.020	-	-	1.020
Otuđenja i rashodovanja	-	(726)	-	(726)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	<u>9.805</u>	<u>21.695</u>	<u>72</u>	<u>31.572</u>
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	1.746	13.594	-	15.340
Amortizacija	169	1.683	-	1.852
Otuđenja i rashodovanja	-	(36)	-	(36)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	<u>1.915</u>	<u>15.241</u>	<u>-</u>	<u>17.156</u>
Amortizacija	202	1.564	-	1.766
Otuđenja i rashodovanja	-	(711)	-	(711)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	<u>2.117</u>	<u>16.094</u>	<u>-</u>	<u>18.210</u>
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2017. godine	<u>7.688</u>	<u>5.601</u>	<u>72</u>	<u>13.361</u>
- 31. decembra 2016. godine	<u>6.529</u>	<u>6.061</u>	<u>-</u>	<u>12.590</u>

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2017. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR
	Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	11.295
Povećanja	1.515
Prodaja i rashodovanja	(491)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	12.319
Povećanja	934
Prodaja i rashodovanja	(715)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	12.538
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	8.236
Amortizacija	1.049
Prodaja i rashodovanja	(491)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	8.794
Amortizacija	1.047
Prodaja i rashodovanja	(715)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	9.126
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2017. godine	3.412
- 31. decembra 2016. godine	3.525

20. a) OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	1.413	1.294
Privremeni račun	1.130	720
Ostala finansijska potraživanja	260	314
Plasmani iz komisionih poslova	90	92
Dati avansi	125	120
Potraživanja od kupaca	25	37
Ostala poslovna potraživanja	180	247
Potraživanja po osnovu sporne aktive i ostale aktive u kašnjenju	14.809	17.246
	18.032	20.070
Ispravka vrijednosti potraživanja	(15.394)	(17.438)
	2.638	2.632

Struktura ispravke vrijednosti na ostalu aktivu prikazana je u tabeli:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Nenaplativa potraživanja	972	584
Potraživanja po osnovu sporne aktive	14.422	16.854
	15.394	17.438

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

20. a) OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA (nastavak)

Ostala finansijska potraživanja, koja su u rezervisana u iznosu EUR 15.394 hiljada na dan 31. decembra 2017. godine uključuju (31. decembar 2016: EUR 17.438 hiljada):

- rezervisanje potraživanja po osnovu sudskih postupaka pokrenutih protiv bivših radnika Banke u iznosu od EUR 6.224 hiljade (31. decembar 2016: EUR 6.224 hiljada);
- rezervisanje potraživanja po osnovu obračunatih, neplaćenih naknada od komitenta Vektra Montenegro d.o.o. Podgorica protiv kojeg je pokrenut stečajni postupak u iznosu od EUR 1.704 hiljada (31. decembar 2016: EUR 1.704 hiljada).
- rezervisanje nenaplativih potraživanja po osnovu naknada iz platnog prometa, provizija, elektronskog bankarstva, kartica u iznosu od EUR 1.985 hiljada (31. decembar 2016: EUR 1.810 hiljada);
- rezervisanje ostalih potraživanja priznatih bez osnova u i prethodnim godinama i naknadno identifikovanih obaveza Banke u iznosu od EUR 5.223 hiljada (31. decembar 2016: EUR 5.528 hiljada);
- ostala nenaplativa potraživanja u iznosu od EUR 258 hiljada (31. decembar 2016: EUR 2.172 hiljada).

b) OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja	-	1.020
Unaprijed plaćeni troškovi	125	111
	<u>125</u>	<u>1.131</u>

Banka je tokom 2017. godine stečenu nepokretnost u Herceg Novom reklasifikovala u sredstva za sopstvenu upotrebu i započela ulaganja u cilju adaptacije u filijalu.

21. DEPOZITI BANAKA I KLIJENATA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Depoziti po viđenju		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	4.553	5.267
Državni i privatni fondovi	862	1.327
Privredna društva	125.406	114.545
Preduzetnici	3.228	1.614
Javne službe jedinica lokalne samouprave	11.258	6.929
Vlada Crne Gore	31.494	40.608
Regulatorne agencije	1.997	1.734
Nevladine i druge neprofitne organizacije	10.984	11.341
Fizička lica	218.268	187.301
Sredstva na escrow računu i ostalo	1.404	1.445
	<u>409.454</u>	<u>372.111</u>
Kratkoročni depoziti		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	-	205
Privredna društva	3.414	7.210
Preduzetnici	-	2
Javne službe jedinica lokalne samouprave	27	29
Vlada Crne Gore	142	146
Nevladine i druge neprofitne organizacije	9	143
Fizička lica	54.076	95.332
Sredstva na escrow računu i ostalo	-	865
	<u>57.668</u>	<u>103.932</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

21. DEPOZITI BANAKA I KLIJENATA

Dugoročni depoziti

Državni i privatni fondovi	211	210
Privredna društva	2.104	241
Javne službe jedinica lokalne samouprave	4	-
Fizička lica	25.722	7.264
	<u>28.041</u>	<u>7.715</u>
Obaveze za kamate	20	24
Vremenska razgraničenja	292	648
	<u>495.475</u>	<u>484.430</u>

Novo deponovana ili preoročena sredstva (depoziti po viđenju fizičkih lica u EUR) su deponovana po kamatnoj stopi 0,01% na godišnjem nivou. Depoziti po viđenju fizičkih lica u stranoj valuti su deponovani uz jedinstvenu kamatnu stopu od 0,01% na godišnjem nivou.

Na oročene depozite privrednih društava u EUR sa rokom dospjeća 2017. godine, obračunavala se kamata po kamatnim stopama u rasponu od 0,01% do 0,50% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

Shodno listi uslova koja je važila na 31.12.2017, maksimalna kamatna stopa po kojoj se mogu plasirati oročeni depoziti privrednih društava bez namjene je 0,13% na period od 12 i više mjeseci.

Novi, oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu od 0,01% do 0,50% godišnje tokom 2017. godine.

Na depozite po viđenju privrednih društava kamatna stopa se tokom 2017. godine kretala u rasponu od 0% - 0,50% godišnje.

22. POZAJMLJENA SREDSTVA

	Valuta	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
<i>Obaveze za uzete kredite:</i>			
KfW	EUR	353	706
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća Crne Gore	EUR	657	745
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	2.244	1.557
		<u>3.254</u>	<u>3.008</u>
<i>Obaveze za obračunate kamate i naknade:</i>			
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	9	8
		<u>9</u>	<u>8</u>
		<u>3.263</u>	<u>3.016</u>

Kreditni od KfW u iznosu od EUR 353 hiljada odnose se na dugoročni kredit, sa rokom dospjeća do decembra 2018. godine, sa kamatnom stopom od 3% na godišnjem nivou.

Kreditni primljeni od Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća u iznosu od EUR 657 hiljada odnose se na dugoročne kredite, sa rokom vraćanja od tri do osam godina, uz kamatnu stopu do 7% na godišnjem nivou.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

22. POZAJMLJENA SREDSTVA (nastavak)

Kreditni od Ministarstva finansija i Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore u iznosu od EUR 1.242 hiljadu i EUR 1.002 hiljada odnose se na kredite po osnovu Projekta "1000+" za odobravanje stambenih kredita socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, na period od 20 godina, sa grace periodom do 5 godina i uz kamatnu stopu 0,98% i 0,75%na godišnjem nivou.

23. REZERVE

U hiljadama EUR

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi	635	545
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	585	552
Rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore	605	605
Rezervisanja za isplate zaposlenima	-	26
Rezervisanja za sudske sporove	1.438	850
Rezervisanja za gubitke po osnovu operativnog rizika	420	421
Rezervisanja za gubitke po osnovu rizika zemlje	-	4
	<u>3.683</u>	<u>3.003</u>

Na dan 31. decembar 2017 godine Banka je izvršila rezervisanja po osnovu otpremnina za odlazak u penziju i jubilarne nagrade na osnovu procjene nezavisnog aktuara. Rezervisanja su pripremljena na osnovu sledećih pretpostavki:

- Stopa za diskontovanje – 4%
- Stopa rasta očekivanih budućih zarada 2%

U skladu sa Kolektivnim ugovorom, Banka je u obavezi da prilikom odlaska u penziju zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosečnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu koji prethodi mjesecu kojem se vrši isplata.

24. OSTALE OBAVEZE

U hiljadama EUR

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
Obaveze po osnovu kastodi poslova	2.506	2.459
Obaveze po komisionim poslovima	2.326	3.112
Primljeni avansi	634	644
Obaveze poreza na dobit	103	-
Obaveze za ostale poreze	187	83
Obaveze prema dobavljačima	154	608
Privremeni račun	475	1.301
Vremenska razgraničenja za isplate zaposlenima	997	956
Vremenska razgraničenja i unaprijed naplaćeni prihodi	750	778
Vremenska razgraničenja primljenih garancija	797	511
Obaveze za kamate i ostala pasiva	473	207
	<u>9.402</u>	<u>10.659</u>

Najznačajniji iznos obaveza po osnovu kastodi poslova odnosi se na sredstva uplaćena na kastodi račune. Nominalni vlasnik imovine koja se nalazi na kastodi računima su pravna i fizička lica, rezidenti i nerezidenti. Banka upravlja ovim sredstvima u svoje ime i za račun klijenta, dok za depozitne račune Banka upravlja u ime i za račun klijenta.

Obaveze po komisionim poslovima predstavljaju primljena sredstva koje Banka distribuira u ime i za račun uplatioca.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

25. KAPITAL

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 267.705 običnih akcija (31. decembra 2016: 267.705 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 31. decembra 2017. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2017. godine bio je 22,47%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

25.1. Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjenog za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- a) iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- b) ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

1. potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik izračunatog primjenom adekvatnih metodologija.
2. potrebnog kapitala za rizik zemlje izračunatog u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
3. potrebnog kapitala za ostale rizike izračunatog primjenom izabranih metodologija.

Na izvještajni datum 31. decembra 2017. godine Banka nije imala nedostajućih rezervi koje predstavljaju rezerve nastale na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i to po osnovu razlike vrednovanja kreditnog portfolia Banke u skladu sa regulatornim zahtjevima i metodologijom koja je zasnovana na MRS 39.

U decembru 2017.godine Banka je od Centralne banke Crne Gore dobila saglasnost da sredstva koja je vodila na računu rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, preknjiži na račun Akumulirani gubitak, u iznosu od EUR 14.320 hiljada.

Iznos od EUR 8.000 hiljada odnosi se na rezerve za procijenjene gubitke formirane 01.01.2013 godine, kao razlika između izdvojenih rezervacija za potencijalne gubitke po stavkama bilansne aktive, naknade za kreditne gubitke po vanbilansnim stavkama, rezervacija izdvojenih po osnovu klasifikacije kredita u klasifikacionu grupu “E” i rezervacija po suspendovanoj kamati (potražni promet) i zbira ispravki vrijednosti i rezervisanja za gubitke (dugovni promet), dok se iznos od EUR 6.320 hiljada odnosi na profit 2013 godine, koji je u skladu članom 49a Odluke o minimalnim kreditnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17) prenešene na račun rezervi za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu. Sa ovim odobrenjem Banka je sopstvena sredstva uvećala za EUR 8.000 hiljada.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembra 2017. godine čine:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
25. KAPITAL (nastavak)**25.1. Sopstvena sredstva (nastavak)**

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Akcijski kapital	136.876	136.876
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	-	6.320
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	1.015	(428)
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	<u>137.891</u>	<u>142.768</u>
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	(60.272)	(77.461)
Nematerijalna imovina	(3.412)	(3.525)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	(1.058)	-
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	<u>(64.741)</u>	<u>(80.985)</u>
Osnovni kapital	73.150	61.783
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	<u>(75)</u>	<u>(75)</u>
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	<u>73.112</u>	<u>61.745</u>
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	<u>(38)</u>	<u>(38)</u>
Osnovni kapital po potrebi umanjen	<u>73.074</u>	<u>61.707</u>
SOPSTVENA SREDSTVA	<u><u>73.074</u></u>	<u><u>61.707</u></u>

25.2. Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/11,55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

1. ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
2. iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
3. iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
4. iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2017. godine prema obračunu Banke koeficijent solventnosti je iznosio:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
25. KAPITAL (nastavak)
25.2. Koeficijent solventnosti Banke

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Osnovni kapital	73.074	61.707
Dopunski kapital	(38)	(38)
Ponderisana bilansna aktiva	246.778	221.233
Ponderisane vanbilansne stavke	16.585	12.275
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	<u>263.363</u>	<u>233.508</u>
Potreban kapital za operativni rizik	5.939	6.092
Potreban kapital za rizik zemlje	<u>2.383</u>	<u>1.132</u>
Koeficijent solventnosti banke	<u>22,47%</u>	<u>20,88%</u>

26. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:</i>		
Plative garancije privrednim društvima	6.831	5.299
Činidbene garancije privrednim društvima	8.269	9.046
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	398	585
Neopozive obaveze za davanje kredita	39.101	25.147
Ukupna izloženost kreditnom riziku po vanbilansnim stavkama	<u>54.599</u>	<u>40.077</u>
<i>Sredstva obezbjeđenja:</i>		
- hipoteke	700.581	677.077
- zaloga/ostalo	1.487.133	1.453.718
- hartije od vrijednosti	760	1.078
	<u>2.188.474</u>	<u>2.131.873</u>
<i>Druge vanbilansne pozicije:</i>		
- retransferisani krediti	47.166	51.529
Vanbilansna evidencija bez uticaja na kreditni rizik	<u>2.235.640</u>	<u>2.183.402</u>
Ukupna vanbilansna evidencija	<u>2.290.239</u>	<u>2.223.479</u>

27. OPERATIVNI LIZING

Otkazivi ugovori o operativnom lizingu odnose se na poslovni prostor sa ograničenim periodom zakupa (ugovori na određeno vreme). Banka nema opciju da kupi predmet lizinga prilikom raskida ugovora.

U toku 2017. godine, trošak zakupa je iznosio EUR 1.169 hiljada (2016. godine: EUR 1.163 hiljade). Preuzete obaveze po ugovorima o operativnom lizingu na datum izvještaja o finansijskom položaju koje nisu iskazane u finansijskim iskazima su sljedeće:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
27. OPERATIVNI LIZING (nastavak)

	U hiljadama EUR	
	Decembar 31, 2017	Decembar 31, 2016
Do 1 godine	132	196
Od 1 to 5 godina	1.584	1.879
Preko 5 godina	789	1.280
	2.505	3.355

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2017. godine u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Kredit i potraživanja od banaka:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	12.822	661
- OTP banka Hrvatska dd	28	-
<i>Kredit i potraživanja od klijenata:</i>		
- Radnici Banke	7.553	7.328
<i>Ostala finansijska potraživanja:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	11	16
- OTP Factoring Montenegro	-	6
Ukupna potraživanja	20.414	8.011
<i>Depoziti klijenata:</i>		
- Radnici Banke	2.813	2.678
- OTP Factoring Montenegro	2.031	2.717
- Debt Management Project Montenegro d.o.o. Podgorica	1.669	1.965
- South Invest Montenegro d.o.o. Podgorica	3	2
Ukupne obaveze	6.516	7.362
Neto potraživanja	13.898	649
Vanbilansna evidencija		
<i>Primljene garancije:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	2.178	2.545
Ukupno vanbilansna evidencija	2.178	2.545

Kratkoročni i dugoročni krediti radnicima banke odobravani su na period od 1 do 25 godina. Kratkoročni plasmani zaposlenima (keš krediti) su odobravani sa kamatom stopom (NKS) u rasponu od 6,2% do 11,99% na godišnjem nivou, dok su stambeni krediti (novi plasmani) odobravani po stopi od NKS 4,8%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Dugoročni krediti radnicima banke obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica (NKS 4,8% na novoodobrene plasmane), hipotekarne kredite (NKS 6,2% na novoodobrene plasmane), dok su kratkoročne uglavnom činili gotovinski krediti. Zaposleni su sredstva deponovali po standardnim uslovima banke u datom trenutku tokom 2017.

Izloženost prema licima povezanim sa Bankom iznosi ukupno EUR 20.414 hiljadu (zaposleni Banke i OTP Bank Plc Budapest) i ne prelazi limit od 200% sopstvenih sredstava Banke.

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u toku 2017. i 2016. godine su sljedeći:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	273	190
- Radnici Banke	408	441
	<u>681</u>	<u>631</u>
<i>Prihodi od naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	46	63
- OTP Factoring Montenegro	6	5
- Debt Management Project Montenegro d.o.o. Podgorica	-	2
	<u>52</u>	<u>70</u>
<i>Ostali prihodi:</i>		
- OTP Factoring Montenegro	8	10
Ukupni prihodi	<u>741</u>	<u>711</u>
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi:</i>		
- Radnici Banke	(16)	(16)
	<u>(16)</u>	<u>(16)</u>
<i>Rashodi naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	(17)	(40)
- OTP Factoring Montenegro	(28)	(8)
Ukupni rashodi	<u>(61)</u>	<u>(64)</u>
Neto prihodi	<u>680</u>	<u>647</u>

Tokom 2017. godine, naknade isplaćene licima sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima iznose EUR 1.589 hiljada (2016. godine: EUR 1.410 hiljada).

29. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o novčanim tokovima)

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni u eurima	22.006	22.132
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	1.601	1.120
Žiro račun	92.748	115.433
Korespodentni računi kod inostranih banaka	37.829	41.969
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	10.840	-
Ostalo	637	648
	<u>165.660</u>	<u>181.302</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

30. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je uključena u veći broj sudskih sporova koji proističu iz njenog svakodnevnog poslovanja i odnose se na komercijalna i ugovorna pitanja, kao i pitanja koja se tiču radnih odnosa, a koja se rešavaju ili razmatraju u toku regularnog poslovanja. Po procjeni Direkcije za pravne poslove Banke i advokatske kancelarije koja zastupa Banku ukupna vrijednost ovih sporova iznosi EUR 2.164 hiljade plus troškovi sudskog postupka. Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, s obzirom na to da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza.

Banka je sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine izvršila rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 1.438 hiljada (Napomena 23). Ishod sporova u toku za koje nije izvršeno rezervisanje za sada nije moguće pouzdano procijeniti, ali mišljenje Rukovodstva i pravnog savjetnika je da se ne očekuju dodatni negativni ishodi sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka vodi za 1.312 kreditnih ugovora sudske sporova protiv pravnih i fizičkih u vrijednosti od EUR 68.256 hiljada.

31. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana kao što slijedi:

	Propisani Limit CBCG	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
		2017.	2016.
Koeficijent solventnosti banke	min 10%	22,47%	20,88%
Najveća izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	14,01%	19,04%
Zbir velikih izloženosti	max 800 %	27,70%	58,21%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	max 20%	17,51%	1,07%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	10,19%	11,35%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0,21%	0,26%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 50%	18,28%	20,40%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1%	1,39%	1,78%

Banka redovno prati i kontroliše navedene propisane pokazatelje poslovanja. Banka je u toku 2017. godine bila usklađena sa propisanim pokazateljima poslovanja.

32. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznjetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

33.1. Prva primjena MSFI 9

Banka je analizirala procijenjeni uticaj primjene MSFI 9 u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i tu analizu na sledeći način prikazala u finansijskim izvještajima Banke.

MSFI 9 "Finansijski instrumenti" zamjenjuje MRS 39 "Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje" za godišnje izvještajne periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018. Ovaj standard sadrži izmjene zahtjeva koji se odnose na priznavanje i mjerenje, umanjenje vrijednosti, prestanak priznavanja i računovodstvo hedžinga.

U 2016. godini, Banka je počela aktivno da radi na pripremnim aktivnostima za uvođenje MSFI 9 za koje su bili zaduženi Sektor za odobravanje kredita i upravljanje rizicima i Sektor za finansije i bankarske operacije. U 2017. godini, većina pripremnih aktivnosti je bila finalizovana. Pripreme su se odnosile na ključne izazove sa kojima se Banka suočava u vezi sa uvođenjem novog standarda.

Postupak identifikacije gapova između postojećih metodologija i zahtjeva MSFI 9 vezano za klasifikaciju i mjerenje, umanjenje vrijednosti je završen tokom poslednjih mjeseci, a uključivao je razne procese usaglašavanja u oblasti mjerenja značajnog povećanja kreditnog rizika (SICR). Finalizacija većine ovih aktivnosti planirana je za prvu polovinu 2018. godine mada je moguće da neke od njih neće biti finalizovane do kraja 2018. godine za neznatni dio portfolija.

Klasifikacija i mjerenje

MSFI 9 je uveo novi pristup klasifikaciji finansijskih sredstava na osnovu karakteristika gotovinskih tokova i poslovnog modela upravljanja konkretnim sredstvom. Banka priznaje finansijske obaveze po amortizovanom trošku osim u onim slučajevima kada standard nalaže drugačije, ili subjekat odabere opciju fer vrijednosti i prizna finansijski instrument po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Izvršene su preliminarne analize poslovnih modela i ugovorenih gotovinskih tokova u značajnim portfolijima Banke sa ciljem da se po segmentima proizvoda odrede oni finansijski instrumenti koji bi se mjerili po amortizovanom trošku, po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Umanjenje vrijednosti

MFSI 9 je umjesto prethodnog modela nastalih gubitaka za koji je neophodno blagovremeno priznavanje kreditnih gubitaka uveo model očekivanih gubitaka. Prema ovom standardu, subjekti treba da obračunavaju očekivane kreditne gubitke od momenta prve identifikacije finansijskih instrumenata.

Za svrhe standarda MFSI 9, implementiran je novi model koji se sastoji od tri faze. Za klasifikaciju finansijskih instrumenata koristi se nova metodologija umanjenja vrijednosti sa ciljem da se utvrdi da li je kreditni rizik značajno povećan od inicijalnog priznavanja i identifikuju kreditna sredstva čija je vrijednost umanjena. Za instrumente kod kojih je identifikovan kreditni gubitak ili značajno povećanje kreditnog rizika priznavaće se očekivani gubici tokom vijeka trajanja sredstva.

Povećani kreditni gubici se identifikuju po pojedinačnim transakcijama na osnovu unaprijed definisanih uslova. Pored toga, procjena se vrši i na nivou portfolija. Ako se identifikuju sredstva bez značajno povećanog kreditnog rizika, rezervacije se izdvajaju na osnovu metodologije obračunavanja očekivanog gubitka u periodu od dvanaest mjeseci.

Za kupljena ili izvorno obezvređena finansijska sredstva, ista metodologija obračunavanja očekivanog gubitka tokom vijeka trajanja se proširuje da uključi kumulativne promjene očekivanih kreditnih gubitaka od početnog priznavanja.

Banka se odlučila za primjenu pojednostavljenog pristupa obračunavanja gubitaka za potraživanja od kupaca i ugovorena sredstva.

Banka je počela da dodatno unapređuje svoje definicije upravljanja rizicima, procese i metodološke analize u skladu sa očekivanjima MFSI 9. Banka je počela da razvija metodologiju - koristeći model bodovanja ponašanja - za identifikaciju značajno povećanog kreditnog rizika i obračunavanje očekivanih kreditnih gubitaka kroz primjenu parametara usklađenosti rizika sa MFSI 9.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA (nastavak)

33.1. Prva primjena MSFI 9 (nastavak)

Na osnovu gap analiza i promjena u metodologiji, definisana su glavna načela IT rešenja za implementaciju MSFI 9. Pripremljene su preliminarne specifikacije i IT implementacija je većim dijelom završena u 2017. Postoje neki aspekti čije je razmatranje u toku, poput modela rejtinga/bodovanja za značajne portfolije čiji za koje razvoji još uvijek nisu završeni.

OTP Grupa kojoj Banka pripada je odgovorna za projekat implementacije MFSI 9. Uniformna metodologija i procjena inicijalnog parametra je razvijena i sprovedena centralizovano. Uvođenje kalkulacija u članice OTP Grupe je proces koji je u toku i u vrijeme izdavanja ovih finansijskih iskaza taj proces još nije bio finalizovan.

33.2. Rukovodstvo Banke smatra da nema drugih značajnih događaja nakon datuma izvještavanja koji bi uticali na finansijske iskaze za 2017. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjivanje.

34. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
USD	0.8338	0,9487
CHF	0.8545	0,9312
GBP	1.1271	1,1679

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

Srđan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Godišnji izvještaj menadžmenta Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica za 2017. godinu

Godišnji izvještaj menadžmenta Crnogorske komercijalne banke a.d Podgorica za 2017. godinu

Sadržaj

UVOD	3
I. Opis poslovnih aktivnosti.....	3
II. Organizaciona struktura	5
III. Informacije o radu odbora direktora i menadžment komiteta.....	6
IV. Poslovanje Banke	10
IV.1. Makroekonomski pokazatelji.....	10
IV.2. Poslovne aktivnosti Banke.....	11
IV.2.1. Poslovi sa stanovništvom	12
IV.2.2. Poslovi sa pravnim licima	12
IV.2.3. Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta.....	13
IV.3. Analize finansijskog položaja i rezultata Banke.....	13
IV.4. Analiza kapitala	17
IV.4.1. Sopstvena sredstva	17
V. Upravljanje rizicima.....	19
V.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki.....	20
V.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane	23
V.3. Tržišni rizik	24
V.4. Rizik likvidnosti	25
V.5. Operativni rizik.....	26
V.6. Reputacioni rizik	26
VI. Obrazovanje zaposlenih	26
VII. Planirane aktivnosti.....	27
VIII. Mjere zaštite životne sredine.....	28
IX. Pravila korporativnog upravljanja i sistem unutrašnje kontrole	29

UVOD

Crnogorska komercijalna Banka ad, Podgorica (u daljem tekstu Banka) sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore, koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG”, br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS”) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

Za pripremu ovog izvještaja, korišćeni su pregledi i informacije za sve stavke finansijskog izveštaja tekućeg perioda sa pregledom i informacijama prethodnog perioda. Informacije su sačinjena na osnovu istih načela i za jednak vremenski period.

I. Opis poslovnih aktivnosti

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Takođe je od Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Poslovne aktivnosti Banka sprovodi na teritoriji cijele Crne Gore, sa rasprostranjenom mrežom poslovnih jedinica.

Sjedište Banke je u Ulici Moskovska bb, Podgorica.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima 432 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 441 zaposlenih).

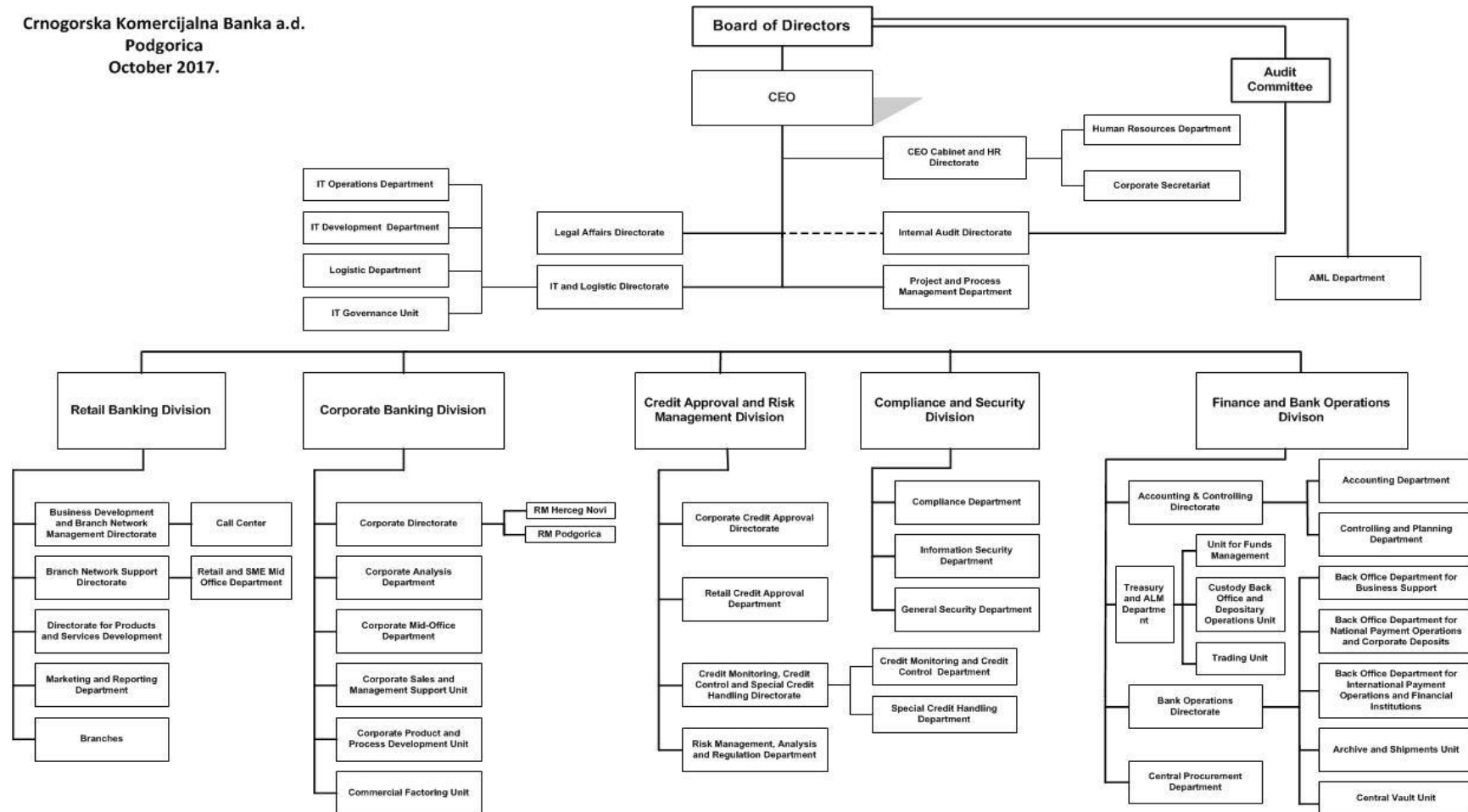
U toku 2017.godine, Banka je revidirala i ažurirala značajan broj internih politika i procedura, radila kako na poboljšanju efikasnosti, tako i na modernizaciji procesa.

U periodu od 1. maja do 10. jula 2017. godine, Crnogorska komercijalna banka organizovala je veliku nagradnu igru "Plaćajte CKB VISA karticama. Ljetujte u Crnoj Gori." za sve korisnike CKB VISA platnih kartica. Pravo učešća u nagradnoj igri ostvarili su svi klijenti, fizička lica, koji su u periodu trajanja nagradne igre koristili CKB VISA platne kartice na svim POS terminalima u zemlji i na internetu.

U 2017. godini, Banka nije vršila otkup sopstvenih akcija.

II. Organizaciona struktura

Organizacionu strukturu Banke čini 5 sektora i 6 nezavisnih direkcija koje su prikazane u sledećom šemi:

III. Informacije o radu odbora direktora i menadžment komiteta

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Barna Zsolt	Predsjednik
G-din Pal Kovacs	Član
G-din Nyitrai Gyozo	Član
G-din Peter Krizsanovich	Član
G-din Szabolcs Horvat	Član
G-din Miklos Nemeth	Član
G-din Milan Sztepanov	Član

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Peter Krizsanovich	Predsjednik
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Andras Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Pal Kovacs	Glavni izvršni direktor
G-đa Maja Krstić	Izvršni direktor za Sektor Finansija i bankarskih operacija.
G-din Nebojsa Nedić	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa građanima do 31.12.2017
G-din Gabor Jandacsik	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa privredom Izvršni direktor za Sektor odobravanja kredita i upravljanja rizicima
G-din Viktor Vorobej	Izvršni direktor za Sektor za praćenje usklađenosti poslovanja
G-din Milan Sztepanov	banke sa propisima i bezbjednost

Na dan 31. decembra 2017. godine, rukovodilac odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Dora Dragović. Na dan 31. decembra 2017. godine, glavni interni revizor je Irena Mašović.

Odbor direktora je u 2017. godini održao 23 redovne i pisane sjednice, na kojima su članovi razmotrili sva bitna pitanja i u vezi sa istima donijeli odgovarajuće odluke. Odboru direktora je na mjesečnom nivou prezentovan izvještaj o poslovanju Banke – Sistem informisanja menadžmenta (MIS), koji odražava ključne parametre poslovanja Banke. Odbor direktora je na mjesečnom nivou pratio isplate u svakom od segmenata poslovanja i na taj način pratio aktivnosti Banke i savjetovao o daljim koracima.

U skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima, Odbor direktora je donio niz značajnih odluka iz svoje nadležnosti i predložio Skupštini akcionara Banke usvajanje nekoliko odluka koje su u nadležnosti Skupštine akcionara Banke. U 2017. godini je održana jedna vanredna i jedna redovna Skupština akcionara Banke.

Odbor direktora obezbijedio je kontinuiranu podršku menadžmentu Banke u organizovanju poslova, u skladu sa važećim propisima, pa u skladu sa tim:

- Banka je nastavila sa realizacijom efikasnijeg regulatornog pristupa, kroz usvajanje politika i procedura i jačanjem regulatornog okvira. Takođe je nastavljeno sa razvojem i jačanjem internih kontrola, uvođenjem novih i pregledom postojećih procedura.
- U segmentu rizika, planiranje kontinuiteta poslovanja, koje je prvobitno uvedeno 2014. godine, dodatno je unaprijeđeno 2017. godine, pri čemu se ovo posmatra kao kontinuirana aktivnost. Propisi u segmentu upravljanja rizicima su revidirani i ažurirani gdje je bilo potrebno.
- U Banci je došlo do izmjene u menadžmentu, naime imenovan je novi Glavni izvršni direktor, gđin Pál Kovács. Takođe je došlo do izmjene u članstvu Odbora direktora, pri čemu su razriješena 2 dotadašnja člana, a imenovana 2 nova člana.
- U skladu sa regulatornim zahtjevima, redovna revizija propisa je obavljena u nekoliko organizacionih oblasti, a dopune su izvršene gdje je bilo potrebno.
- U segmentu ljudskih resursa, modifikovan je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kako bi se unaprijedo opis poslova i primijenila bolja raspodjela zadataka. Reorganizacija poslova je izvršena u sektoru poslovanja sa stanovništvom i sektor poslovanja sa pravnim licima. Tokom godine, organizovano je nekoliko obuka sa ciljem poboljšanja prodajnih kapaciteta zaposlenih u sektoru poslovanja sa stanovništvom.

U dijelu aktivnosti razvoja novih proizvoda i unapređenja postojećih sredstava Banka je:

- U drugoj polovini 2017. godine, pokrenuta je procedura uvođenja novog proizvoda - komercijalni faktoring. Potrebna regulativa i projektni zadaci su finalizovani krajem decembra 2017., dok je lansiranje projekta planirano za sami početak 2018.
- Intenzivirane su aktivnosti u dijelu poslovanja sa pravnim licima kroz pojačanu akviziciju klijenata i nastavljena dobra saradnja sa Vladom Crne Gore, odnosno Ministarstvom finansija.
- U produkciju je stavljena i nova aplikacija za keš kredite koja ima za cilj brže i automatizovano odobravanje kredita čime se poboljšava efikasnost rada u sektoru poslovanja sa stanovništvom i pruža brža i kvalitetnija usluga klijentima.
- U septembru 2017. je pokrenut pilot projekat odobravanja brzih SME kredita do EUR 20.000 sa rokom obrade do 24 časa.
- Tokom 2017. godine su nastavljene aktivnosti na izradi aplikacije za internet i mobilno bankarstvo, novi proizvod Banke, CKB Go koji će biti u produkciji početkom 2018. godine. Time će biti završen veoma ambiciozan projekat digitalizacije bankarskih usluga koji će omogućiti klijentu obavljanje kompletne bankarskih servisa sa bilo kog prenosivog uređaja ili mobilnog telefona.

- U toku 2017. godine Banka je nastavila sa kapitalnim ulaganjima u osnovna sredstva, dajući na značaju kako renoviranju postojećih objekata, tako i ulaganju u informacione tehnologije, širenju mreže ATM i sl.

Menadžment komitet (u daljem tekstu "Komitet") je stalno upravno tijelo oformljeno od strane Odbora direktora, koje donosi samostalno odluke i priprema odluke vezane za svoje aktivnosti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i poslovanju Banke i drugim relevantnim propisima u skladu sa dodijeljenom nadležnošću.

Menadžment komitet je ovlašten za rješavanje pitanja iz svoje nadležnosti koja se odnose na ulaganja i troškove koji ne spadaju u nadležnost bilo kog drugog tijela ili menadžera, u skladu sa Matricom odlučivanja/odobravanja.

Nadležnost Komiteta je da razmatra i donosi odluke i u slučajevima utvrđenim Zakonom o bankama i Statutom Banke i predlaže Odboru direktora sljedeće:

- a) Godišnji finansijski i poslovni planovi i njihovo praćenje;
- b) Redovni izvještaji i regulativa koji se dostavljaju Odboru direktora;
- c) Uvođenje novih proizvoda;
- d) Usvajanje i sprovođenje novih internih politika i procedura;
- e) Modifikacija postojećih internih politika i procedura;
- f) Organizacione ili strukturalne promjene u banci;
- g) Otpisi i prodaja dugova;
- h) U slučaju da (i) bilansi i (ii) van bilansna potraživanja dužnika predložena za otpis prelaze iznos od 400.000,00 EUR, prijedlog dobijen iz OTP-a mora biti dostavljen Menadžment komitetu zajedno sa prijedlogom za otpis;
- i) Ako je gubitak po kreditima za stanovništvo predložen za otpis kao dio paketa, pod uslovom da kvartalni iznos kumulativnog gubitka za otpis prelazi iznos od 400.000 EUR (ukupan bilans i van bilansna potraživanja dužnika koja su dospjela), dobijen prijedlog iz OTP-a mora biti dostavljen Menadžment komitetu, zajedno sa prijedlogom za otpis;
- j) Nove finansijske obaveze ili ugovore koji prelaze limit definisan shodno internoj politici;
- k) Rješavanje problema unutar svojih nadležnosti po pitanju investicija i troškova koji nisu u nadležnosti bilo kojeg drugog tijela ili menadžera ;
- l) Pokretanje projekata na nivou banke
- m) Obavljane uloge Komiteta za upravljanje projektima kod velikih projekata;
- n) Pregleda, određuje prioritete i odobrava projekte i prati njihov uspjeh kako bi obezbijedio ispunjenje očekivanja i korišćenje resursa u skladu sa odobrenjem kod velikih projekata;
- o) Menadžment komitet može odrediti članove tima koji će sprovesti procjenu kvaliteta projekta ako se to ocijeni za potrebno;
- p) Menadžer projekta je odgovoran da uskladi projektni plan sa sponzorom projekta i dostavi ga na odobrenje Komitetu za upravljanje projektima;
- q) Menadžment komitet može inicirati reviziju projekta za tekuće i završene projekte ako se to ocijeni za potrebno;

r) Rješava sva druga značajna pitanja.

(1) U skladu sa Pravilnikom o radu Menadžment komiteta i pripadajućim Aneksom 2. Odluke/Matrice odobravanja za IT i ne-IT CAPEX/OPEX, Komitet će takođe:

- a) Vršiti nadzor nad svim OPEX i CAPEX nabavkama u Banci;
- b) Donositi odluke o svim nabavkama u banci;
- c) Finalizirati i dostavljati Plan investicionih/operativnih troškova banke (po svakom vlasniku budžeta), kao i prognoze za matičnu kompaniju.
- d) Pregledati i odobravati kvartalni plan kupovine robe koji dostavljaju vlasnici budžeta;
- e) Odobravati realokacije ispod limita budžeta naznačenih u Pravilniku;
- f) Predlagati realokacije budžeta iznad limita naznačenih u Pravilniku;
- g) Pregledati sve odluke ispod i iznad ovlašćenja Komiteta u pogledu nabavki i pripremati izvještaj o odstupanjima za Odbor za IT i operacije;
- h) Tražiti dozvolu za odstupanje od ili ignorisanje ugovora na nivou grupe od matične kompanije;

(2) Komitet je odgovoran za vršenje nadzora svojih funkcija, u pogledu IT pitanja a između ostalog i:

- a) Predlaže i vrši pregled strategije IT i IT bezbjednosti za odobravanje BoD koji je u skladu sa ciljevima Banke kako bi se obezbijedilo ekonomično upravljanje IT sistemom i resursima u cijeloj banci;
- b) Odobravanje i praćenje IT projekata i planova/budžeta, uspostavljanje prioriteta i praćenje ukupnog poslovanja i dostignuća IT-ja.
- c) Pregled i odobravanje IT investicija u granicama datim u Aneksu 2;
- d) Pregled i odobravanje strategije nabavke vezanih za pružanje IT usluga, interne i eksterne, po pitanju razvoja
- e) Podržavanje razvoja i implementacije upravljana informacionom bezbjednošću banke uključujući i upravljanje IT rizicima;
- f) Pregled adekvatnosti resursa i raspoređivanje resursau smislu vremena, kadra i opreme;
- g) Odobravanje, pregled, prioritizacija, praćenje i evaluacija na tromjesečnom nivou, planiranje IT razvoja koje će osigurati ispunjenje očekivanje i korišćenje resursa kako je odobreno;
- h) Usvajanje i implemetacija novih IT IT politika bezbjednosti i procedure kao i modifikacije postojećih;
- i) Izvještavanje Borda direktora o značajnim pitanjima koja se tiču IT i IT bezbjednosti u okviru komiteta, kao i o bilo kojem posebnom problemu koji zahtjeva pažnju Borda direktora;
- j) Razmatranje i usvajanje rezultata procjene IT rizika i ugorženosti i donošenje odluka o planovima upravljanja i praćenje njihove implementacije.

Banka će i u narednom periodu razvijati svoje poslovanje u skladu sa dobrom praksom korporativnog upravljanja, poslovnom strategijom, poslovnom politikom, ključnim internim aktima i poslovnom praksom. Banka će i dalje nastaviti rad na poboljšanju procedura i procesa kako bi ispunili očekivanja klijenata i zadržali dobru reputaciju na tržištu u pogledu fleksibilnosti i efikasnosti.

S obzirom na opseg i složenost poslovanja, Banka je razvila i kontinuirano radi na održavanju i poboljšanju efektivnog sistema za upravljanje rizicima koji je u stanju da odgovori na potrebe promjenljivog poslovnog okruženja. U tu svrhu Banka stalno upravlja svim relevantnim rizicima u skladu sa Zakonom i propisima CBCG, uzimajući u obzir standarde upravljanja rizicima na nivou OTP grupe.

IV. Poslovanje Banke

IV.1. Makroekonomski pokazatelji¹

U 2017. godini na makroekonomskom planu nastavljen je pozitivan trend iz prethodnih godina. U prva tri kvartala 2017. godine ekonomski pokazatelji ukazuju da je privreda Crne Gore ostvarila značajan rast u odnosu na prethodnu godinu. Rastu BDP-a doprinijeli su prije svega intenziviranje aktivnosti na izgradnji značajnih infrastrukturnih projekata u građevini i energetici, kao i porast svih značajnih pokazatelja u oblasti turizma. Prema projekcijama Svjetske banke, očekuje se da će rast bruto društvenog dohodka (BDP) u Crnoj Gori ostati stabilan u 2018. godini, a projektovan je na 2,8%.

Inflacija je niska i stabilna, kreće se u skladu sa projekcijama. Banke su stabilne i visokoliquidne, strane direktne investicije su u porastu u odnosu na prethodnu godinu, dok su kamatne stope nastavile tendenciju pada. Godišnja inflacija u novembru 2017. godine, mjerena potrošačkim cijenama iznosila je 2,4%, dok je inflacija mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena iznosila 3%. Na godišnjem nivou, cijene proizvođača industrijskih proizvoda zabilježile su pad od 0,5%. Pad cijena zabilježen je u sektoru vađenja ruda i kamena (-2,1%) i sektoru prerađivačka industrija (-4,2%). Rast cijena zabilježen je u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 5,3%. Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2017. godine, u odnosu na isti period 2016. zabilježila pad od 4,8%. Pad proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačka industrija (-2,2%) i sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (-28%), dok je rast zabilježen u sektoru vađenje rude i kamena za 119%.

Sektor turizma je i ove godine nastavio pozitivan trend i prema podacima Monstata bilježi povećanje broja turista kao i broj noćenja. Broj dolazaka turista, u kolektivnom smještaju, u prvih jedanaest mjeseci 2017. godine bio je za 17,7% veći u odnosu na isti period prethodne godine, dok je broj dolazaka stranih turista iznosio je 820.199. Ukupno je ostvareno 3,8 miliona noćenja, odnosno 10,1% više nego u istom periodu 2016. godine.

¹ Izvor: Bilten Centralne Banke Crne Gore

U novembru 2017. godine, prema evidenciji MONSTAT-a, bilo je zaposleno 178.078 lica, što je za 0,4% više u odnosu na prethodni mjesec, a 0,1% manje u odnosu na novembar 2016. godine. Broj nezaposlenih lica u novembru 2017. godine u odnosu na prethodni mjesec veći je za 2,9%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine veći je za 9,4%. Prosječna realna zarada bez poreza i doprinosa u novembru 2017. godine zabilježila je rast od 0,1% na mjesečnom nivou.

Bilansna suma banaka na kraju novembra 2017. godine iznosila je 4.122,7 miliona eura i manja je nego na kraju prethodnog mjeseca za 0,3%, dok u odnosu na novembar 2016. godine bilježi rast od 9,8%. U strukturi aktive banaka, u novembru 2017. godine dominantno učešće od 65,9% ostvarili su ukupni krediti, nakon kojih slijede novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka sa 19,4%, dok se 14,7% odnosilo na preostale stavke aktive. U strukturi pasive, dominantno učešće od 77,3% ostvarili su depoziti, nakon kojih slijedi kapital sa 12,7%, pozajmice sa 6,9%, dok se na ostale stavke odnosilo 3,1% ukupne pasive. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2017. godine iznosio je 523,9 miliona eura i bilježi rast od 0,4% na mjesečnom nivou, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 4,9%.

Neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-novembar 2017. godine, prema preliminarnim podacima, iznosio je 394 miliona eura, što je za 13,4% više u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Takva kretanja rezultat su povećanja ulaganja u formi interkompanijskog duga i nekretnina, kao i značajno manjeg povlačenja SDI u poređenju sa 2016. godinom. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 538,3 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv od 144,3 miliona eura.

IV.2. Poslovne aktivnosti Banke

Banka je nastojala da zadrži vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore, pružajući održiva rešenja i aktivnu podršku u svim segmentima poslovanja. Banka se u isto vrijeme fokusirala na poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija sa ciljem minimiziranja troškova rizika, kao i na unapređenje IT sistema koji bi podržao planirane poslovne aktivnosti.

Visoko povjerenje i stabilnost odnosa između Banke i klijenata, kako iz segmenta privrede, tako i iz segmenta stanovništva, predstavljali su ključni faktor u savladavanju izazova uzrokovanih još uvijek osjetljivom situacijom na tržištu. Posvećenim pristupom, zasnovanom prvenstveno na kvalitetu proizvoda i usluga, Banka se trudila da bude pouzdan, dugoročan partner svojim klijentima.

Uspješan odgovor Banke na potrebe klijenata i tržišta rezultat je širokog spektra ne samo kreditnih i depozitnih, već i ostalih proizvoda i usluga iz domena savremenih elektronskih kanala platnog prometa, custody poslova, privatnog bankarstva i drugo.

Banka je tokom godine održavala veoma snažnu poziciju kapitala, koja se ogleda u činjenici da se koeficijent solventnosti Banke kretao u rasponu od 20.86% do 22.47%, značajno iznad zakonski propisanog minimuma.

Banka je u toku 2017. godine počela sa pripremom procesa i sistema za uvođenje MSFI 9, izdat u julu 2014. godine sa primjenom od 1. januara 2018. godine. MSFI 9 određuje način klasifikacija i mjerenja finansijske imovine i finansijskih obaveza za računovodstvene svrhe. MSFI 9 će poboljšati računovodstveno priznavanje rezervacija za kreditne gubitke spajajući širi raspon informacija vezanih uz kreditni rizik. Takođe, Banka je počela i sa pripremom MSFI 16 – Standarda koji je primjenjiv počev od 1. januara 2019. godine. MSFI 16 definiše početno priznavanje, odmjeravanje i objelodanjivanje lizinga za obje strane u ugovoru.

Važno je navesti da Banka posluje na društveno odgovornom principu i kontinuirano podržava projekte u koje su zaposleni Banke bili aktivno uključeni. Tradicionalno smo nastavili da podržavamo projekte iz oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva, zaštite životne sredine, kao i brojne projekte koji doprinose očuvanju tradicije i kulture na nivou lokalne zajednice. Potvrdu značaja našeg društvenog angažovanja donijela su nam i priznanja u ovoj oblasti.

IV.2.1. Poslovi sa stanovništvom

Strateški cilj Banke je da se razvija kao univerzalna banka, tj banka koja pruža proizvode i usluge stanovništvu i pravnim licima.

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja stanovništva i dalje su gotovinski, stambeni i hipotekarni krediti, dok su u segmentu depozita stanovništva i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja. Aktivne i pasivne kamatne stope usklađivane su u toku 2017. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

Kreditni i depozitni portfolio Banke obuhvata uglavnom klijente sa boravištem na području Crne Gore.

IV.2.2. Poslovi sa pravnim licima

U segmentu poslovanja sa pravnim licima, posebna pažnja posvećena je uvođenju novog kreditnog proizvoda za mala i srednja preduzeća (SME). U saradnji sa Evropskim Investicionim Fondom (EIF), Banka je i u 2017. godini proširila ponudu kredita koje nudi malim i srednjim preduzećima, sa novim proizvodom: EU Plus kreditom. Ovaj ugovor predstavlja poduzetak dosadašnje saradnje sa Evropskim investicionim fondom (CIP, WB EDIF i COSME programi), a u okviru programa za razvoj preduzetništva i inovativnost na Zapadnom Balkanu koji finansira Evropska Unija.

Linija EU Plus kredit predviđa podršku malim i srednjim preduzećima, do iznosa EUR 300 hiljada na rok do 36 mjeseci za obrtna sredstva i do 84 mjeseca za investiciju sa mjenicom kao sredstvom obezbjeđenja. Na ovaj način Banka nastavlja podršku malim i srednjim preduzećima, obezbjeđujući im lakši pristup kreditnim sredstvima.

U 2017. godini nastavljena je poslovna saradnja sa velikim kompanijama. Akcenat je stavljen na poboljšanje kvaliteta i razvoj proizvoda kroz adekvatnu selekciju bonitetnih klijenata, sa odgovarajućim sredstvima obezbjeđenja. Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja pravnih lica (SME i LME) i dalje su investicioni krediti i krediti za obrtna sredstva, dok su u segmentu depozita pravnih lica i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja. Aktivne i pasivne kamatne stope na ove proizvode usklađivane su tokom 2017. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

IV.2.3. Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta

Nastavljena je saradnja sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta, pružajući adekvatnu podršku kroz kreditne aranžmane i transakcione servise. Time je Banka nastavila da gradi partnerski odnos sa državnim institucijama u Crnoj Gori.

IV.3. Analize finansijskog položaja i rezultata Banke

Na kraju 2017. godine, za procjenu finansijskog položaja Banke od ključnog značaja su sledeći finansijski instrumenti:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka
- Krediti i potraživanja od banaka
- Krediti i potraživanja od klijenata
- Investicije u hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća
- Depoziti banaka
- Depoziti klijenata
- Pozajmljena sredstva od banaka i ostalih klijenata
- Kapital

BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	2017.	2016.
SREDSTVA		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	173.832
Kredit i potraživanja od banaka	49.835	43.254
Kredit i potraživanja od klijenata	300.927	264.989
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	2.686
Investicione hartije od vrijednosti		
- raspoložive za prodaju	142	138
- koje se drže do dospeljeća	86.104	89.594
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	75	75
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.361	12.590
Nematerijalna sredstva	3.412	3.525
Tekuća poreska sredstva	21	104
Odložena poreska sredstva	95	135
Ostala finansijska potraživanja	2.638	2.632
Ostala poslovna potraživanja	125	1.131
UKUPNA SREDSTVA	614.871	594.685
OBAVEZE		
Depoziti banaka	663	159
Depoziti klijenata	494.812	484.271
Pozajmljena sredstva od banaka	353	706
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	2.910	2.310
Rezerve	3.683	3.003
Odložene poreske obaveze	279	346
Ostale obaveze	9.402	10.659
Ukupne obaveze	512.102	501.454
KAPITAL		
Aksijski kapital	136.876	136.876
Akumulirani gubitak	(60.272)	(77.461)
Dobit tekuće godine	9.129	2.869
Ostale i revalorizacione rezerve	17.036	30.947
Ukupan kapital	102.769	93.231
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE	614.871	594.685

Tokom 2017. godine, Banka bilježi porast u svim segmentima svog poslovanja, što je i pojašnjeno u dijelu IV.2. Porast se ogleda kako u novim isplata, tako i u poboljšanju kvaliteta kreditnog portfolija.

Značajno je napomenuti, da je Banka odobrila kredit Ministrastvu finansija Crne Gore. Sa ovim kreditom značajno su povećana sredstva plasirana Vladi Crne Gore.

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	21.378	22.779
Rashodi od kamata i slični rashodi	(524)	(1.611)
Neto prihodi od kamata	20.854	21.168
Prihodi od dividendi	47	11
Troškovi obezvrjeđenja	(4.598)	(7.383)
Troškovi rezervisanja	(922)	(36)
Prihodi od naknada i provizija	15.619	15.609
Rashodi naknada i provizija	(6.832)	(6.612)
Neto prihodi od naknada i provizija	8.787	8.997
Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu	1.081	(24)
Neto gubici od investicionih hartija od vrijednosti	(2)	-
Neto dobiti od kursnih razlika	714	765
Troškovi zaposlenih	(12.228)	(12.561)
Opšti i administrativni troškovi	(6.982)	(6.803)
Troškovi amortizacije	(2.813)	(2.901)
Ostali rashodi	(1.090)	(310)
Ostali prihodi	6.316	1.941
OPERATIVNI PROFIT	9.164	2.864
Porez na prihod	(35)	5
NETO PROFIT	9.129	2.869

Prihodi od kamata nastavili su trend pada, usled smanjenja aktivnih kamatnih stopa na tržištu kredita. Međutim, istovremeno je nastavljen i pad rashoda kamata, koji je rezultat smanjenja pasivnih kamatnih stopa Banke na primljene depozite.

Smanjenje rezervisanja za potencijalne gubitke je prvenstveno posljedica primjene člana 49b, Odluke o dopuni odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 55/12). U skladu sa ovom odlukom, Banka je u prethodnom godinama priznala kreditne gubitke u ukupnom iznosu potraživanja. Navedeni krediti nalaze se u internoj evidenciji Banke. Dodatno, pažljivom selekcijom bonitetenih klijenata i adekvatnom kreditnom politikom, Banka nije generisala nove problematične kredite koji bi izazvali porast troškova rezervisanja.

Neto prihodi/rashodi od naknada i provizija u toku 2017. godine uglavno su zadržale isti trend kao i u prethodnoj godini.

Opšti troškovi koji se sastoje od troškovi zaposlenih, opšti i administrativni troškovi i troškovi amortizacije u toku 2017. godine uglavno su zadržali isti trend kao i u prethodnoj godini.

Ostali prihodi bilježe značajan porast koji je u najvećoj mjeri uslovljen prodajom kreditnog portfolija iz interne evidencije.

Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu beleže porast koji je uslovljen porastom tržišne vrijednosti akcija Visa International.

Ostvareni pokazatelji poslovanja prikazani su u tabeli ispod:

	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
	2017.	2016.
Koeficijent solventnosti banke	22,47%	20,88%
Najveća izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	14,01%	19,04%
Zbir velikih izloženosti	27,70%	58,21%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	17,51%	1,07%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	10,19%	11,35%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	0,21%	0,26%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	18,28%	20,40%
Koeficijent likvidnosti banke	1,39%	1,78%
ROE – Prinos na kapital	9,2%	3,2%
ROA - Stopa prinosa na aktivu	1,5%	0,5%
Revenue margin – Prihodna marža	6,1%	5,7%
Net interest margin – Neto kamatna marža	3,5%	3,7%
Net fee margin – Marža po osnovu provizija	1,46%	1,38%
Risk cost/Avg.Loan – Troškovi obezvređenja / prosečan inos kreditnih potraživanja	-1,3%	-2,7%
Cost/Asset – odnos toškova i ukupne aktive	3,7%	3,9%
Loan/Deposit – odnos kreditnih potraživanja i depozita	63,7%	59,0%
Net loan/Deposit – odnos neto kreditnih potraživanja i depozita	54,3%	60,3%

IV.4. Analiza kapitala

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 267.705 običnih akcija (31. decembra 2016: 267.705 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 31. decembra 2017. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2017. godine bio je 22.47%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

IV.4.1. Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11 i 55/12) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjenog za odbitne stavke.

Na izvještajni datum 31. decembra 2017. godine Banka nije imala nedostajućih rezervi koje predstavljaju rezerve nastale na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i to po osnovu razlike vrednovanja kreditnog portfolija Banke u skladu sa regulatornim zahtjevima i metodologijom koja je zasnovana na MRS 39.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembra 2017. godine čine:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017	31. decembar 2016
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Akcijski kapital	136.876	136.876
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	-	6.320
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog opozivanja	1.015	(428)
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	137.891	142.768
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	-	
Gubitak iz prethodnih godina	(60.272)	(77.461)
Nematerijalna imovina	(3.412)	(3.525)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	(1.058)	-
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	(64.741)	(80.985)
Osnovni kapital	73.150	61.783
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	(75)	(75)
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	73.112	61.745
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	(38)	(38)
Osnovni kapital po potrebi umanjen	73.074	61.707
SOPSTVENA SREDSTVA	73.074	61.707

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/11 i 55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2017. godine prema obračunu Banke koeficijent solventnosti je iznosio:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Osnovni kapital	73.074	61.707
Dopunski kapital	(38)	(38)
Ponderisana bilansna aktiva	246.778	221.233
Ponderisane vanbilansne stavke	16.585	12.275
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	<u>263.363</u>	<u>233.508</u>
Potreban kapital za operativni rizik	5.939	6.092
Potreban kapital za rizik zemlje	<u>2.383</u>	<u>1.132</u>
Koeficijent solventnosti banke	<u>22,47%</u>	<u>20,88%</u>

V. Upravljanje rizicima

Sektor za odobravanje kredita i upravljanje rizikom potpuno je integrisan u proces poslovnog upravljanja i svakodnevne poslovne aktivnosti. Sektor nadgleda rizični profil Banke i obezbjeđuje da Banka posluje u okvirima apetita za rizik koji određuje Odbor direktora. To omogućava Banci da slijedi ciljeve definisane u njenoj poslovnoj strategiji i širi svijest o riziku i kulturu opreznog bankarskog upravljanja. Dok blisko saraduje sa pojedinačnim poslovnim jedinicama, Sektor za odobravanje kredita i upravljanje rizikom posluje dovoljno nezavisno u okviru Banke ispunjavajući zahtjeve poboljšanog upravljanja rizicima.

Banka je nastavila sa unapređenjem procesa upravljanja rizicima u domenu njihovog mjerenja, nadgledanja i ublažavanja. Te aktivnosti su imale za cilj da unaprijede procese i kvalitet portfolija i daju podršku poslovnim naporima Banke.

Poboljšanjem analitičkih sposobnosti, Banka je bila u mogućnosti da poveća svoj apetit za rizik u neobezbijedenom potrošačkom segmentu i segmentu malih i srednjih preduzeća održavajući kvalitet portfolija u okviru granica tolerancije. Paralelno sa tim, fokus u okviru obezbijedenog segmenta stanovništva i korporativnog segmenta je bio na poboljšanju kvaliteta kredita postojećeg portfolija sa opreznim sticanjem novih kompanija.

Sektor za odobravanje kredita i upravljanje rizikom aktivno je učestvovao u razvoju novih proizvoda i procesa i promovisao je kulturu rizika kroz cijelu organizaciju, posebno u procesima kao što su odobravanje kredita, naplata i upravljanje operativnim rizikom.

U svom poslovanju Banke je izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- rizik zemlje
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik,
- reputacioni rizik.

V.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

Glavni izvor kreditnog rizika su krediti stanovništvu, malim i srednjim preduzećima i pravnim licima.

Kreditni portfolio Banke je blago porastao kao rezultat napora da se poveća plasman uz minimalno povećanje tolerancije na rizik u određenim segmentima.

Portfolio stanovništva sastojao se od potrošačkih kredita (neobezbijeđenih proizvoda), koji su činili 54% portfolija i hipotekarnih kredita (obezbijeđenih proizvoda) koji su činili 46% portfolija stanovništva. U 2017. godini se nastavila aktivnost u segmentu poslovanja sa stanovništvom. Odobravanje novih kredita bilo je značajno u segmentu stanovništva, posebno potrošačkih kredita u skladu sa opštom strategijom OTP grupe koja akcenat stavlja na ovaj segment. Nova ponuda proizvoda kao i usmjerene kampanje omogućile su da Banka plasira više kredita nego sto su bile redovne otplate, što je dovelo do ukupnog porasta portfolija u odnosu na prošlu godinu. U isto vrijeme, kvalitet portfolija se zadržao na nivou iz prošle godine u relativno nisko učešće kredita lošeg kvaliteta (NPL) na koje su izdvojene adekvatne rezervacije za kreditne gubitke.

Ukupni SME portfolio sastojao se uglavnom od investicionih kredita (38%) i kredita za obrtni kapital (36%), kao glavnih proizvoda SME kreditiranja. SME kreditiranje uglavnom pokreću proizvodi koji se nude u saradnji sa EIF gdje garancija obezbjeđuje dio izloženosti. Standardni SME krediti sa strogo definisanim kreditnim uslovima i bržim procesom odobravanja činili su 36% ukupnog SME kreditnog portfolija. Redovna otplata kredita koja proizilazi iz kraće ročnosti za proizvode obezbijeđene EIF garancijom bila je veća od novih plasmana, što je za rezultat imalo manji neizmireni kreditni portfolio u 2017. u poređenju sa prethodnom godinom. Krediti lošeg kvaliteta su blago porasli. Za ovaj dio portfolija izdvojene su adekvatne rezervacije za kreditne gubitke koje su pokrile 90% izloženosti prema lošim kreditima.

Korporativni portfolio Banke, koji uključuje i kredite državnom sektoru se sastojao većinom od investicionih kredita i kredita za obrtni kapital. Glavni fokus aktivnosti u ovom segmentu bio je porast plasmana i akvizicija bonitetnih klijenata, kao i održavanje kvaliteta kreditnog portfolija. Plasman je oprezno povećan vodeći računa da se rizični profil Banke u ovom segmentu zadrži na prošlogodišnjem nivou. Povećanje plasmana je bilo veće od redovnih otplata što je uticalo na ukupno povećanje portfolija u ovom segmentu. Aktivnosti naplate su rezultirale smanjenjem učešća loših kredita.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Utvrđivanje iznosa obezvrjeđenja podrazumijeva procjenu budućeg novčanog toka posmatranog instrumenta koji se mora diskontovati primjenom efektivne kamatne stope za taj određeni instrument, kako bi se izračunala sadašnja vrijednost određenog instrumenta. Iznos umanjenja se izračunava kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti (ugovoreni neizmireni iznos) kredita i sadašnje vrijednosti instrumenta.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva“; U klasifikacionu grupu „A“ klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“, sa podgrupama „B1“ i „B2“; U klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
5. grupu E – „gubitak“; U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Na osnovu usvojene metodologije obračuna obezvređenje po međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine formirala rezerve za potencijalne gubitke po osnovu bilansne izloženosti u iznosu od EUR 32.915 hiljada, odnosno po osnovu vanbilansne izloženosti u iznosu od EUR 635 hiljada.

Sumirajući rezultate ispitivanja kvaliteta bilansne i vanbilansne aktive Banke sa stanovišta naplativosti i potrebe za stvaranjem rezerve za obezbjeđenje Banke od potencijalnih gubitaka, saglasno iznijetom pristupu, dobijeni su sljedeći odnosi i pokazatelji na dan 31.12.2017 godine:

Stavke aktive bilansa	KLASIFIKACIJA						Ukupno	
	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	A	B	C	D		E
SREDSTVA								
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	49.810	-	-	-	-	49.810
Kredit i potraživanja od klijenata	4.839	1.932.846	258.460	42.777	2.495	847	12.515	317.094
Dospjela kamata	-	-	301	35	43	21	980	1.380
Investicione HOV	-	-	86.321	-	-	-	-	86.321
Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	-	-	86	-	-	-	15.480	15.566
Aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	4.839	1.932.846	394.978	42.813	2.538	868	28.974	470.171
Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke	-	-	177.700	-	-	-	-	177.700
Ukupna aktiva	4.839	1.932.846	572.678	42.813	2.538	868	28.975	647.871
Ukupno ispravka vrijednosti za kredite i ostale stavke aktive	-	-	1.942	5.540	802	469	24.247	33.000
Pokrivenost u %	-	-	0,34%	12,94%	31,61%	54,04%	83,68%	5,09%

Stavke vanbilansa	KLASIFIKACIJA							(U hiljadama EUR)
	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	A	B	C	D	E	Ukupno
Izdate garancije	3.469	65.116	13.550	1.550	-	-	-	15.100
Date kreditne obligacije (odobreni, a neiskorišćeni krediti)	-	-	37.846	1.227	8	10	5	39.096
Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi)	-	1.313	398	-	-	-	-	398
Aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	3.469	66.429	51.794	2.777	8	10	5	54.594
Vanbilansna aktiva na koje se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke	-	-	2.235.645	-	-	-	-	2.235.645
Ukupna vanbilans	3.469	66.429	2.287.439	2.777	8	10	5	2.290.239
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivni	-	-	588	41	3	3	-	635
Pokrivenost u %	-	-	0,03%	1,48%	37,50%	30,00%	-	0,03%

Na dan sastavljanja finansijskih iskaza Banka procjenjuje da li postoji bilo kakav objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava, u skladu sa zahtjevima MRS 39. Objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava obuhvata sve informacije sa kojima Banka raspolaže, a koje mogu da ukažu na nastanak gubitka.

U skladu sa usvojenom metodologijom, Banka procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti pojedinačno za finansijska sredstva koja su pojedinačno značajna.

V.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane

Banka je razvila sopstveni regulatorni okvir upravljanja rizikom na osnovu domaćeg zakonodavstva, kao i standarda matične banke, i definisala pristup, metode i odgovornosti kod upravljanja rizikom zemlje.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja pomoću sistema limita izloženosti za lica koja borave u stranim zemljama kojima je Banka izložena. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika zemlje i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

Banka nije imala izloženosti prema centralnim vladama stranih zemalja. Osim izloženosti prema Mađarskoj kao zemlji srednjeg rizika koja se sastojala u potpunosti od izloženosti prema matičnoj banci, Banka je plasirala većinu svojih sredstava u zemljama bez rizika.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja uz pomoć Sistema limita izloženosti za različite ugovorne strane sa kojima Banka saraduje. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika ugovorne strane i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

V.3. Tržišni rizik

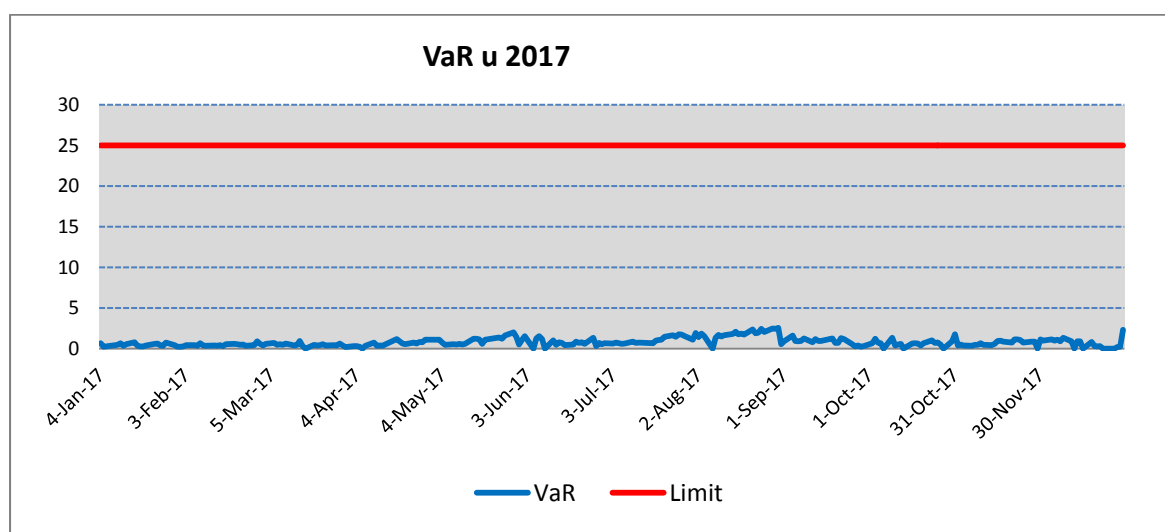
Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope.

Uzimajući u obzir biznis model, veličinu i kompleksnost poslovanja, a u vezi sa tržišnim rizikom, Banka je uglavnom izložena deviznom riziku. Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Kako bi ograničila i ublažila devizni rizik, Banka je uspostavila sistem internih limita deviznog rizika u skladu sa strukturom bilansa Banke, poslovnim aktivnostima i tržišnim uslovima, kao i definisanim limitima Centralne banke Crne Gore i OTP Grupe.

Banka određuje limite pozicija (dnevnu i noćnu) i VaR (vrijednost u riziku) limit koji se stalno prate.

Limiti se prate na dnevnim nivou, dok se uprava Banke izvještava kvartalno.

Kretanje vrijednosti u riziku u 2017 godini.

V.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da Banka neće biti u mogućnosti da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava kako bi ispunila svoje obaveze na datum dospijeca ili vjerovatnoću da će Banka morati da dobije novčana sredstva za ispunjenje svojih obaveza uz značajne troškove.

Banka upravlja rizikom likvidnosti uvođenjem Sistema kontrola, mjera za ublažavanje rizika i planova u slučaju nepredviđenih okolnosti. Glavni cilj upravljanja rizikom likvidnosti je uspostavljanje Sistema za monitoring likvidnosti Banke, njen kvalitet, sastav i dospijeca kako bi se dostigla optimalna struktura likvidnosti koja bi podržala njene primarne poslovne aktivnosti.

Radi praćenja likvidne pozicije, Banka priprema dnevne (DPL) i dekadne izvještaje (RLS) u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore Banka.

U 2017. godini Banka je zadržala jaku likvidnu poziciju i poslovala je sa koeficijentom koji je bio iznad zakonski utvrđenog minimuma. Koeficijent likvidnosti na dan 31.12.2017 godine iznosi 1,39%, dok je zakonom utvrđeni minimum 1%.

Dnevni izvještaj likvidnosti, DPL:

	U hiljadama EUR	
	2017.	2016.
	31.decembar	
Gotovina	24.319	23.545
Žiro račun	92.751	115.434
Sredstva kod agenata platnog prometa	580	354
Sredstva na računima kod inobanaka (depoziti po viđenju)	37.826	41.969
Obavezna rezerva kod CBCG (50%)	18.912	22.737
Likvidna sredstva/potraživanja	<u>174.388</u>	<u>114.532</u>
Dospjele obaveze po primljenim kreditima	9	8
Dospjele obaveze po kamatama i naknadama	19	24
Dospjele obaveze po oročenim depozitima	439	500
30% Depozita po vidjenju	122.304	111.204
10% Odobrene a neiskorišćene, neopozivekreditne obligacije (kreditne linije)	2.738	2.207
Ostale dospjele obaveze	<u>138</u>	<u>589</u>
Suficit / Deficit	<u>125.647</u>	<u>89.507</u>
Pokazatelj likvidnosti	<u>1,39%</u>	<u>1,78%</u>

V.5. Operativni rizik

Centralizovana funkcija upravljanja operativnim rizikom smještena je u Sektoru odobravanja kredita i upravljanja rizikom i zadužena je za nadgledanje i koordinaciju upravljanja operativnim rizikom na nivou cijele organizacije kroz kreiranje politika, metodologija i alata koji koriste sve druge organizacione jedinice Banke. Operativnim rizikom se upravlja na decentralizovan način u smislu da potencijalnim incidentima upravljaju organizacione jedinice gdje su se incidenti javili. Uzimajući u obzir značaj upravljanja operativnim rizicima za uspješno poslovanje cijele organizacije, uspostavljen je efikasan sistem izvještavanja menadžmenta Banke o izloženostima operativnom riziku i aktivnostima povezanim sa tim.

Korišćenjem postojećeg Sistema za upravljanje operativnim rizikom, nivo izloženosti Banke ovoj vrsti rizika procijenjen je kao umjeren. Sistem upravljanja operativnim rizikom se stalno unaprjeđuje kako bi bio u mogućnosti da odgovori na stalne promjene i izazove u eksternom i internom okruženju.

Banka je usvojila Plan za vanredne situacije kojima se osigurava kontinuitet poslovanja odnosno pravovremeno ponovno uspostavljanje poslovno kritičnih aktivnosti Banke u slučajevima narušavanja ili prekida poslovanja. Plan se redovno ažurira i testira.

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 I 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod.

Banka je na dan 31. decembar 2017. godine formirala rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 1.438 hiljada.

V.6. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Banke. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vodjenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Banke utiče i reklamna aktivnost i marketing.

VI. Obrazovanje zaposlenih

Smatrajući ljudske resurse ključnim za uspješno sprovođenje aktivnosti i politike Banke, izvršena su značajana ulaganja u edukaciju zaposlenih.

Organizovano je 37 eksternih obuka, koje je pohađalo 352 zaposlenih, a koje su se odnosile na poboljšanje profesionalnih aktivnosti.

Takođe, Banka organizuje i interne obuke koje održavaju zaposleni Banke. Organizovano je 12 internih obuka. Većinu ovih obuka pohađali su zaposleni u sektorima prodaje, a obuke su održavane u cilju poboljšanje aktivnosti prodaje, upoznavanje sa novim proizvodima i novom regulativom.

Pored navedenih obuka, Banka je organizovala posjete matičnoj kući, OTP Bank Plc Budapest, gdje su zaposleni mogli da razmijene iskustva sa kolegama iz Mađarske i na taj način unaprijede poslovanje Banke.

Obrazovna struktura zaposlenih na dan 31.12.2017. godine.

	Broj zaposlenih	u %
Visoka stručna sprema	309	72 %
Viša stručna sprema	23	5 %
Srednja stručna sprema	100	23 %
	432	100 %

VII. Planirane aktivnosti

U narednom periodu Banka planira zadržati vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore, kako u dijelu kreditnog portfolija tako i u segmentu platnog prometa i kartičnog poslovanja. U isto vrijeme Banka značajan akcenat stavlja na poboljšanje kreditnog kvaliteta u svim poslovnim segmentima. Povećanje kreditnog portfolija se planira da se postigne uglavnom putem isplate kredita klijentima. Potencijalni klijenti su fizička lica i pravna lica koja ispunjavaju sve neophodne predušlove definisane poslovnim procedurama Banke. Briga za klijente na najvišem profesionalnom nivou je ključ za zadržavanje udjela na tržištu i postizanje zadovoljstva klijenata.

Glavni fokus Banke je pružanje kompletnog seta proizvoda i usluga u segmentu poslovanje sa stanovništvom. U ovom segmentu, u fokusu će biti sljedeće grupe klijenata:

- Zaposleni u javnim institucijama (zdravstvu, državnoj administraciji, obrazovanju, itd.) i drugim preduzećima koja prenose mjesečna primanja na tekuće račune svojih zaposlenih,
- Penzioneri
- Studenti
- Klijenti sa prosječnom ili iznad-prosječnom kupovnom moći
- Pomorci

Kada se radi o preduzetnicima i malim preduzećima, ciljne grupe klijenta su sljedeće:

- Postojeći klijenti, posebno klijenti koje Banka procijeni kao nisko-rizične (postojeći klijenti koji pripadaju kategorijama A i B, u skladu sa klasifikacijom Centralne Banke),
- Novi klijenti Banke koji ispunjavaju kriterijume prihvatljivog nivoa rizika.
- Klijenti koji imaju pozitivnu istoriju u Banci vezano za kredite i transakcije.
- Klijenti iz sledećih industija: Trgovina na veliko i malo (fokus je na profitabilne klijente koji su dobro pozicionirani kod svojih kupaca i koji imaju kvalitetan portfolio); prevoz i skladištenje (kompanije koje duže vrijeme pružaju kvalitetne usluge prevoza); informacione tehnologije i komunikacije (kompanije koje se bave kompjuterskim programiranjem, razvojem softvera i telekomunikacijama); aktivnosti u vezi sa nepokretnostima (kompanije sa imaju značajan nivo završenih radova, jaku finansijsku poziciju i mogu ponuditi vrijedan kolateral); usluge smještaja i ishrane (hoteli, restorani, pekare, brza hrana i druge kompanije).

Takođe, značajne aktivnosti će biti usmjerene na kreditiranje Vlade Crne Gore i drugih korisnika budžeta.

Banka je početkom 2018. godine lansirala novi proizvod, komercijalni faktoring koji je prvenstveno namijenjen srednjim i velikim pravnim licima, kao i aplikaciju digitalnog bankarstva CKB GO.

Banka će i u budućem periodu biti usmjerena na aktivno upravljanje sredstavima i likvidnosti, radi nesmetanog funkcionisanja Banke. Osnovni cilj upravljanja sredstvima je unapređenje strukture i odnosa sopstvenih i pozajmljenih sredstava, održavanje tekuće i obezbjeđenje adekvatnih rezervi likvidnosti, kao i održavanje optimalne valutne strukture.

VIII. Mjere zaštite životne sredine

Banka vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28.12.2005, Službeni list Crne Gore", br. 040/10 od 22.07.2010, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 027/13 od 11.06.2013, 052/16 od 09.08.2016).

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnosti nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

IX. Pravila korporativnog upravljanja i sistem unutrašnje kontrole

Pravila korporativnog upravljanja su zasnovana na zakonskim propisima definisanim u Zakonu o Bankama i Zakonom o privrednim društvima.

Nadležnost i ovlašćenja svih organa Banke su zasnovana na pomenutim zakonskim propisima i definisanim internim aktima, ustaljenom bankarskom praksom i u samoj primjeni ne postoje odstupanja.

Sistem interne kontrole Banke je osmišljen tako da obezbijedi razumnu garanciju ostvarenja ciljeva iz slijedećih kategorija:

- Efektivno i efikasno poslovanje,
- Pouzdanost finansijskog izvještavanja i
- Usaglašenost sa važećim zakonima i propisima.

Prilikom razvoja sistema interne kontrole, CKB je koristila COSO 2013 okvir kao smjernice najbolje prakse. Komponente uspješnog sistema interne kontrole date su u tabeli:

Kontrolno okruženje	Ocjena rizika	Kontrolne aktivnosti	Informacije i komunikacija	Monitoring aktivnosti
Demonstrira se posvećenost integritetu i etičkim vrijednostima	Specificiraju se odgovarajući ciljevi	Selektuju se i razvijaju kontrolne aktivnosti	Koriste se relevantne informacije	Sprovode se stalne i pojedinačne procjene
Koristi se nadgledanje odgovornosti	Identifikuju se i analiziraju rizici	Selektuju se i razvijaju opšte kontrole nad tehnologijom	Interno se komunicira	Procjenjuju se i komuniciraju problemi
Uspostavlja se struktura, nadležnosti i odgovornost	Ocjenjuje je rizik od prevare	Uspostavljaju se politike i procedure	Eksterno se komunicira	
Uvodi se odgovornost	Identifikuju se i analiziraju značajne promjene			

Banka kontinuirano posvećuje pažnju poboljšanju funkcionisanja sistema interne kontrole unapređujući internu regulativu, uspostavljanjem principa „4 oka“ i funkciju kontrole menadžmenta, ispunjavanjem preporuka datih od strane Centralne banke Crne Gore, eksternog i internog revizora, unaprjeđenjem poslovnih procesa, itd.

U 2017. trend unaprjeđenja sistema internih kontrola u CKB-u je nastavljen poboljšavanjem svih komponenti sistema.

Relevantne politike i procedure su unaprjeđivane i ažurirane redovno. Pored toga, Banka je nastavila punu implementaciju međunarodnih računovodstvenih standarda koji su proširili neophodne predulove za adekvatno funkcionisanje sistema internih kontrola.

U skladu sa Odlukom o osnovama sistema interne kontrole u bankama ("Službeni list Crne Gore" br. 60/08), Banka na polugodišnjoj osnovi priprema i dostavlja Centralnoj banci Crne Gore Izvještaj o funkcionisanju sistema internih kontrola u Banci.

Ovaj izvještaj sadrži tri dijela koji se odnose na:

- Glavne komponente na kojima se zasniva funkcionisanje sistema internih kontrola,
- Ključna poboljšanja sistema internih kontrola, i
- Preporuke za dalje unaprjeđenje sistema internih kontrola datih od strane Odbora za reviziju.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Srdan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije